

Kutseühinguline ajakiri

Riigiteenijate häälkandja

Tellimise hind:

Aastas postiga . . . Kr. 1.—
 Poolaastas „ 0.50

Ilmub 1–2 korda kuus

Tellimisi võetakse vastu igas raudteejaamas, riigi- ja omavalitsusteenijate organisatsioonides ja kõigis postkontorites ja lehe talituses.
 Toimetis ja talitus: Tallinna, Kopli län. 7-a. Telef. — Balti keskjaam 3-57

Kuulutuste hinnad

10 senti m/m., veeru lauses.
 Tekstis 50 prots. kallim.

Eesti raudteelaste Keskkõhingu väljaanne.

Nr. 8/9

25. septembril 1934 a.

XI aastakäik

Poolt ja vastu.

Hra J. Pipar, Riigi- ja omavalitsuseteenijate keskkõhingu sekretär, on avalikult sõna võtnud ametnikekoja idee kasuks ja kaitseks (vt. „Päevaleht“ nr. 188 s. a.). Selle sõnavõtu põhjustajaks oli nähtavasti meie artikkel eelmises „Side“ numbris, mille teiste seas ka „Päevaleht“ ära trükkis, olgu sellepärast järgnevad read niihästi vastuseks hra J. P. väidetele kui ka ametnikekoja vajaduse küsimuse valgustamiseks üldse.

Tähendatud artikli kirjutamisel polnud meil teada mitmedki asjaolud, mis nüüd, osalt ka hra J. P. sõnavõtu kaudu selgunud. Viimasega on kõigepealt ümber lükatud meie eelmises artiklis avaldatud arvamine, et saadikutekogu otsus, millega nõutakse ametnikekoja asutamist, kergel käel, niütelda poolkogemata, ajavaimust inspireeritud mõne saadiku sügavamalt kaalumata isikliku ettepaneku viljana vastu võeti. Kui juba Keskkõhingu sekretär (kes ideoloogilistes küsimustes seal ometi üks tooniandjaid ja suunanäitajaid olema peaks!) seda kojaideed pooldab ja avalikult propageerib, siis näib küll tõenäoline olevat, et küsimus teatud ringkonnas kaalutud ning küps oli ja et koja loomise ettepanek, kustpoolt ta ka tuligi, üllatuseks võis olla ainult asjasse mittepuhendatule.

Sellepärast on ka tõenäoline, et seda saadikutekogu otsust sugugi ei kavatseta paberile jätta, nagu seda arvata võis, vaid et peagi vist kõik rattad käima pannakse tema elluviimiseks. Ametasutustes Tallinnas juba ongi käiku lastud mingisuguse „Riigi- ja omavalitsuseteenijate ning õpetajatekoja dekreedid“ kava, mis selle kojaidee ametnikkonna laiadele massidele suupäraseks peaks tegema. Sellepärast on viimane aeg selgusele jõuda, mida siis selle kojaga õieti tao-

tellakse ja mis selle tagajärjeks olla võiks.

Hra J. P. on oma väited koja kasuks koondanud kolme järgmisse punkti: 1) riigi- ja omavalitsuseteenijate — kaasa arvatud õpetajad — kutseorganisatsioonid pole suutnud seni luua ühist keskorganisatsiooni, kuigi läbirääkimised selleks kauemat aega käimas on. Ja seda nimelt mitte riigi- ja omavalitsuseteenijate, vaid nende kutsetegelaste süü läbi, kes ei leidvat asjale õiget lahendusviisi. Sellest ümmikust pääsemiseks tulevat leida radikaalne lahendusviis, milleks olevat „ühise kutseorganisatsioonide keskkorralduse loomine — ametnikekoja näol“ (meie sõrendus. D.). 2) Praegused kutseorganisatsioonid kannatavad rahapuuduse all, sest nende liikmemaksud on minimaalsed, kusjuures veel 30—40% kaasteenijast organisatsioonide liikmeskonda ei kuulu. Ka siin tulevat „leida demokraatlik lahendusviis, et kutseorganisatsioonide keskkorralduse (meie sõrendus. D.) kasuks maksustataks kõik teenijad.“ 3) Praegused riigi- ja omavalitsuseteenijate ning õpetajate kutseorganisatsioonid pole avalikõiguslikud asutused ja sellepärast pole nad ka leidnud seda tunnustamist ei valitsusasutustes ega ka avalikus arvamises, mille osaliseks olevat saanud kaubandus-tööstus ja põllutöökojad.

See on siis vist ka kõik, mis hra J. P. arvates peaks rääkima ametnikekoja loomise kasuks ja ülesse kaalumata kõik need kahtlused, mis tema vastu räägivad. Kui võrt on need väited siiski paikapidavad?

On ju päris õigus, et praegu puudub ühine riigi- ja omavalitsuseteenijate — õpetajad kaasa arvatud — kutseorganisatsioonide keskkorraldus, samuti ka seegi, et süüdi, vähemalt osalt, niisuguse keskkorralduse puudumises on kutsetegelased.

Kuid süüdi on viimased mitte selles, et niisugune keskkorraldus pole tekkinud, vaid et olemasolnud keskkorraldus lagunenu on. Keskkõhingu sekretäri ei tohiks raske olla selgusele jõuda, millal Keskkõhingu lakkas sisuliselt keskkõhingu olemast, s. t. kuna temast lahkusid õpetajad ja omavalitsuseteenijad. Siis ehk tuleb talle ka meeles, ilma et meil enam tarvis oleks neid vanu asju ülesse soendada, kes ja millist osa selles lagunemises mängisid. Kõikide riigi- ja omavalitsuseteenijate kutsetegelaste süüdistamiseks puudub aga igasugune alus ja õigus.

Agaga olgu selle süüüksimusega lugu nii või teisiti, see asja enmast — keskkorralduse puudumist — ei muuda. Hoopis iseküsimuseks on aga, kuidas seda puudust kõrvaldada. Miks arvatakse siis, et siin ametnikekoja loomine ainuke ja õige lahendusviis on? Seni kui pole vastatud sellele küsimusele, pole meie arusaamise järgi ometi mingisugust põhjust endist (ja ka praegu sellele pretendeerivat) keskkorraldust — Riigi- ja omavalitsuseteenijate keskkõhingu üle parda heita. Ja kui tõrkjatest kutsetegelastest — kui asi ainult nendest on — muidu jagu ei saa, siis oleks ju vist lihtsam paluda dekreeti, mis nende tõrkumisele lõpu teeks, kui et keskkõhingu hoopis uut ja paralleelset asutust luua. Ning lõpuks — missuguste kutseorganisatsioonide keskkorralduseks see ametnikkoda õieti oleks? Ja missugune oleks selle koja struktuur selles juhul, kui ta oleks organisatsioonide keskkorralduseks, s. t. et riigi- ja omavalitsuseteenijad temasse kuuluksid korporatiivselt, aga mitte individuaalselt? Meile näib, et neid küsimusi sugugi lõpuni pole mõeldud, sest samal ajal kui seda kutseorganisatsioonide keskkorralduse ideed ajakirjanduses propageeritakse, levitatakse Tallinnas juba eelpoolnimetatud dekreedid kava, mille algallikat meil olevate andmete järgi õige hra J. P. lähedusest otsida tuleb, kus aga siiski just ette on nähtud

riigiteenijate kuulumine sinna kotta *individaalselt*.

Õige on ka see, et riigi- ja omavalitsus-teenijate kutseorganisatsioonid kannatavad rahapuuduse all ja et praegused liikmemaksud liiga väikesed on. Kuid jällegi jäädakse võlgu tõestus, miks kutseorganisatsioonidele raha muretsemiseks tarvis on nimelt luua uusi kulusid nõudev ametnikekoda.

Hoopis naiivsena näib meile aga viimane argument ametnikekoja kasuks. Kas siis just see, et üks või teine asutus on avalik-õiguslik, on see, mis temale toob nii valitsusasutuste kui avaliku arvamise tunnustuse? Ka siis, kui ta lausa rumalusi räägib või kirjutab! Ei tohiks ometi olla saladuseks, et nii mõnedki juba tegutsevad kodade seisukohad nii valitsusasutustes kui avalikus arvamises väga negatiivse tunnustuse osaliseks on saanud, samal ajal aga paljudki riigi- ja omavalitsus-teenijate kutseorganisatsioonide, kuigi mitte-avalikõiguslike, arvamis-dest tunnustamist ja võimalust mööda ka rahuldamist on leidnud.

Kõik, mis avalikõiguslikkus selles suhtes endaga kaasa võiks tuua, on ainult see, et ta riigiasutusi võiks kohustada teatud juhtudel ametnikekoja arvamisi ära kuulama. Kuid meie teades pole meil ka seni ükski valitsusasutus keeldunud riigi-omavalitsus-teenijate seisukohti ära kuulamast, vähemalt kirjalikke mitte! Kuidas nad aga neisse seisukohtadesse suhtuvad, on hoopis iseküsimus. Et avalikõigusliku koja seisukohad alati 100-protsendiliselt rahuldamist leiaksid, on ometi utoopia, mis kunagi ei täitu! Sama naiivne on seegi väide, et avalikõigusliku koja loomise puhul enam tarvidust poleks ametasutustes vajalikkudeks käikudeks ülemuse luba küsida. Nende koja esin-
dajate kohta, kes riigiteenistusse edasi jäävad, jääb endastmõistetavalt maksma loasaamise vajadus töökohalt lahkumiseks, ka siis kui selle loa saamise võimalus seadusandlikult garanteeritud oleks. Aga meie teada pole senigi loa saamine, jumal tänatud, veel ülesamatuid raskusi sünnitanud. Ja mis puutub koja palgaliste jõudude kasutamise võimalusse, siis on seegi praegu vähemalt samal määral võimalik.

Kokkuvõttes võime konstateerida, et hra J. P. pole suutnud esitada ühtegi veenvat asjaolu, mis nõuaks ametnikekoja

loomist. Meie arvates pole neid ka võimalik esitada.

Mis võiks sellise koja ülesandeks olla, kui ta loodama peaks? Riigiteenijatele mõeldavalt kõige soodsama lahenduse puhul ei võiks koja ülesanneteks olla midagi muud, kui praeguste kutseorganisatsioonide ülesanded. Nii ei ole eelpool juba korduvalt mainitud dekreedid kava koostajadki osanud temale muid ülesandeid leida kui „ühendada riigi- ja omavalitsus-teenijate ning õpetajate kutse alal tegutsevaid seltse ja kutseühinguid üld- ning eritarviduste esitamise otstarbel nii valitsus- kui omavalitsusasutustes, igakülgselt kaasa aidata kutseoskuse arendamisele ning kaitsta teenijate majanduslisi, sotsiaalseid ning õiguslisi huve.“ Kuid kõik see on ju loendatud ka praeguseski Keskliidu põhikirjas; milleks on siis veel tarvis mingisugust koda luua?

Aga me tahaksime koja pooldajailt küsida, kas nemad oma südame sügavamaski sopis usuvad, et ametnikekoja põhimäärus, kui ükskord tõesti peaks jõutama selle koja loomiseni, maksma peab nakuks nii, nagu nemad seda endale ettekujutavad? Kas ei ole hoopis tõenäolisem, et siis maksvusele hoopis pääseda mõned teisedki seisukohad.

Kas ei püütaks endale ette kujutada, millises olukorras osutuksid Eesti riigi- ja omavalitsus-teenijad sel juhul, kui unistused kojast täituma peaksid niisugusel kujul, kus riigi- ja omavalitsus-teenijail küll õigus oleks kanda koja ülalpidamise kulud, aga ei midagi rohkem. Ei tohi ometi niisuguste küsimuste käsitlemisel unustada, et riigi- ja omavalitsus-teenijad riigis on hoopis midagi muud, kui põllumehed, kaupmehed, töösturid, arstid või mingisugused muud eraisikud ja et seda, mis viimastele, neile igakord kaugelgi ei lubata. Mis oleks siis riigi- ja omavalitsus-teenijaskond *sellise* kojaga võitnud? Seadusliku sundusega kindlustatud liikmeskond ja sunniviisil kasseeritavad liikmemaksud võivad ju väga ihaldatavad asjad olla, kuid et sellest ka riigi- ja omavalitsus-teenijad võidaksid, seda peab pimesi uskuma; mõistusega pole siin igatahes midagi peale hakata. Mõistus ütleb, et edvistamine selliste avalikõiguslike kutseorganisatsioonide ja kodade ideedega riigi- ja omavalitsus-teenijatele tähendab mängimist tulega.

Demokraat.

Eesti keel ja meel aukohale!

Geopoliitiline seisund, milles Balti väikeriigid ja rahvad asetsevad, nõuab neilt aktiivsemat teotsemist rahvustunde süvendamise sihis. Kuigi meie vabariigi rahvastik koosneb peamiselt pärisrahvast, — eestlastest (88%), ja riik selle poolest õnnelikumas seisukorras on kui mõned teised, ei tohi kahesilma vahele jätta lähemat minevikku, kus vähemusrahvad — sakslased ja venelased — siin valitsevat osa etendasid, mida nad, eriti sakslased, veel nüüdki unustanud pole. Et viimaste poliitiline ülivõim on murtud, siis taoteldakse igasuguseid kaudeid teid, et avaldada muljet, nagu ei oleks nende *õndsad* ajad veel päris mööda, vaid pigemini peatselt tagasi tulemas. Kui toona riigi sisepoliitiline pinge ennast tunda andis, siis ei kajastunud see mitte üksnes saksa kohalikes *poliitilistes* koondistes, kus arvati nägevat tundemärke, et neile soodne moment on saabumas, vaid ka kõik saksa soost tavalised kodanikud, välja arvatud mõned kainemad, demonstreerisid oma püüdeid. Saksa soost noored ja vanad, — ka need, kes eluaga Eestis elanud, ei osa-

nud enam sõnagi riigi keelt. Riigiasutustes, kus tegemist oli saksa soost kodanikega, võis huvitavat muudatust täheldada. Needsamad kodanikud, kes varem pöördusid eesti ametnike poole laitmata eesti keeles, rääkisid nüüd ainult saksa keelt. Ja kui ametnik vastas riigikeeles, siis järgnes imestav küsimus: *sprechen Sie nicht deutsch?!*... Sääljuures panid enesele pärjad pähe eriti saksa naissoost vanemad kodanikud ja „kadakad“. Need leidsid oma keele ja meele demonstreerimiseks sündsaks koha olevat just riigiasutuse ruumid, kus siis pälele asjatoimetamist säälsamas omavaheline vadin puhtas *plattdeutschis* valla lasti. Ei tohiks midagi selle vastu olla, kui rahvas, ka vähemusrahvas, oma keelt armastab ja tarvitab. Seda enam, et meil enestel on kibedad mälestused aegadest, mil emakeele tarvitamine, veel enam oma keele demonstreerimine, loeti kurjaks patuks. Kuid ükski riik ja riigi pärisrahvas, kes tahab oma iseseisvust säilitada, ei või lubada riigikeelt *ignoree-*

rida. Riigikeel tuleb kõikjal esikohale, suuremasse ausse tõsta.

Kas kahjuks või õnneks on eestlasel liiga palju kannatlikkust ja pikkameelt, mis laseb minna paljuilgi asjul nii, kuidas ehk ei peaks minema. Selle kannatlikkusega spekulatsioonid aga sageli meile vaenulikud jõud ja kihtkonnad. Rahvustundega ja omariiklusega ei tohiks küll lubada spekulatsioonide, vaid tuleks südamalt ja resolutssemalt selle vastu välja astuda. Praeguse maailmapoliitilise konjunktuuri juures ei saa püsi olla omariiklusel ja rahval, kel puudub sügav rahvustunne ja tahe kõigi abinõudega kaitsta oma iseseisvust. Meil tikub võoras vaim, keel ja meel isegi ametiasutustes veel enesele pinda otsima.

Vabariigi loomise algpäevil tuli ehk sellega leppida, kui puudusid mõnel alal eriteadlased, keda pidid asendama olude sunnil muulased-spetsialistid. Viisteist aastat möödudes, ei tohiks vist enam puudust olla omarahvusest eriteadlastest. Kuid vaatamata sellele leidub asutustes veel nüüdki muulasi, kes pole vaevaks võtnud viieteistkümneme aasta jooksul ära õppida eesti keelt. Valitsev ükspuhasus riigikeele äräõppimises riigiteenistuses olijate muulaste poolt, samuti liig tagasihoidlik suhtumine sellesse võimude ja seltskonna poolt, soodustab võõra vaimu õitsengut riiklises organismiss, mis omariikluse arendamisele ja rahvustunde süvendamisele ei saa kasuks tulla.

Seda asjaolu näevad ja arvestavad muuseas ka eesti rahvusele kaotsiläänud „kadakad“. Kas „kadakad“, neid deserterunud eesti poegi ja tütreid, kunagi suudetakse eesti rahvale tagasi võita, on väga kahtlane, aga veel kahtlasem on, kui neid tahetakse õigele teele juhtida tagasihoidlikkuse ja liialdatud tundelikkusega. Kadakalusele on võõras omariiklus, rahvustunne ja iseolemine. Kodanluse leibmotiiviks on *ubi bene, ibi patria*, — kus hää, sääl mu isamaa. Ja kui nad viimaks selles pettuvadki, siis on neil raske taganeda, sest äraandlikkuse mürk on tunginud juba liiga sügavale, kuni üdini. Sellepärast tuleb kadakalt käsitada kui võõrast motiivi rahvusriiklikkus elus ja seda eemale suruda, et ei oleks üleauruseid takistavaid tegureid ülesehitavas töös.

Riigiteenijaskond, kellele eriti kallis on omariikluse saatuse iseseisvus, ei ole seni peaaegu puudutanud sarnaseid probleeme. Riigiteenijad on jäänud äraootavale seisukohale, tegeledes ainult oma otsekoheste ülesannetega. Kas sarnane taktika on aga õige, jätab kahelda. Sest kui riigi olemasolu peaks kuidagi kannatama võõrelementide vaenuliku tegevuse või püüete tõttu, siis kannatab eeskätt riigiteenijaskond. Ja mis ütleb riigiteenija rahvustunne, kui tema ülemaks või juhiks ametialal osutub muulane, kes viigases riigikeeles käsutus annab ja kes sääljuures tunnustab eesti omariiklust vaid niipalju, kuipalju säält ülespidamist enesele saab.

Meie seltskond oma tunnete ja seisukohtade väljendamisest on inertne ja peaaegu hoolimatagi enese vastu. Lubatakse kadakalusele vabalt oma laste juures ümberrahvustamist harrastada. Ei hoolita suurt ka sellest, kui riigi- ja omavalitsuse asutustes istuvad kohtadel muulased, kes puudulikult valdavad riigikeelt, kuna oma haritlased asjata leivateenistust otsivad. Kutseorganisatsioonidel on siin tähtis ülesanne täita. Riigiteenijate ja omavalitsuse teenijate kutseorg. käsi-
käs käies peavad aitama kaotada riigi- ja omavalitsuse asutustest võõra vaimu, meele ja keele.

H. Imelik.

Ekskursioon Poola.

Eesmärgiga võimaldada oma liikmeile naabermaade looduse ja rahvaste tundmaõppimist otsekohese kokkupuutumise teel nendega ja sõprussidemete loomist nende maade raudteelasiga on Eesti raudteede kontori jõudude kutseühing järjekindlalt korraldanud oma liikmeile ekskursionsiooni naabermaises. Käesoleval aastal korraldati ekskursionsioon Poola. Selle kavatsuse täideviimine ei olnud sugugi kerge. Juba maikuu alustati kirjavehust Poola vastavate võimudega Poola diplomaatliku kohaliku esindaja kaudu lootusega, et ekskursionsiooni võiks teostada juuni teisel või juuli esimesel poolel. See lootus aga ei läinud täide ja vaevalt alles augusti kuu alguses jõuti nii kaugele, et võis väljasõidu otsekohesele korraldamisele asuda. Asi venis pikale sellepärast, et Varssavi on kaugel Tallinnast — kuigi tihti lennuposti tarvitati — ja et kavatsetava ekskursionsiooni marsruut oli õige pikk — umbes 1.500 kilomeetrit üks ots — peatustega mitmes kohas. Ka osavõtjate arv oli nähtud ette suur — 100 inimest. Ühingu juhatus asus seisukohale, et sarnast ekskursionsiooni on mõtet korraldada ainult siis kui sellest võimalikult suurem arv ühingu liikmeid osa võtab. Selle tõttu aga tekkis raskusi vagunite saamisega sarnasel arvul, et inimestele oleks võimalik olnud öösi ennast rahulikult välja puhata. Oli vaja vähemalt kolm vagunit. Viimaks saadi ka sellest üle: Poola teedministeerium tuli meile vastu ja nõustus kolme vaguni andmisega kasutamiseks kogu ekskursionsiooni kestvusel.

Ekskursionsioon asus teele 14. augustil rongiga nr. 1. Meie raudteevalitsus — ekspluatatsiooniameti näol — osutas meile niivõrt lahkelt vastutulekut vagunite andmisel, et sõit kuni Zemgaleni sündis päris mugavalt. Sinna oli Poola teedministeeriumi korraldusel saadetud meile vastu kolm suurt teise klassi vagunit, mis meie kasutada jäid kogu ekskursionsiooni kestvusel. Ka oli ilmunud Zemgalesse Turmondi jaama ülem, kes meid seal tervitas ja vagunid kätte näitas. Turmondis võtsid meid vastu Poola raudteelaste ühingu Z.Z.K. (Związek Zawodowy Pracowników Kolejowych Rzeczypospolitej Polskiej) Vilno osakonna kolm esindajat, kes meid saatsid kuni Vilnoli.

Hästi väljapuhanutena jõudsimme 16. augustil hommikul kell 6.35 Varssavi. Jaamas ootasid meid Z. Z. K. esimees A. Kurilovič ühes teiste ühingu juhatuse liiketega. Nende saatel läksime ühingu majja, mis asub Visla kaldal Czerwonego Krzyza uulitsa nurgal, nr. 20. Pärast hommikueinet tutvustati meid ühingu struktuuriga ja majjaga.

Ühingu Z. Z. K. on Poola raudteelaste vaba ametiühing ja kuulub I. T. F-i. Ühingul on 9 osakonda, millede juhatused asuvad linnades kus on Poola raudteede direktioonid. Osakonnad koosnevad kohalikest gruppidest, mis omakorda jagunevad sektsioonideks. Praegu on ühingul 42.200 liiget. Liikmemaks on 4 zloti (kr. 2,80) kuus. Ühing annab abi teenija enese ja tema abikaasa surma ja teenistusest vallandamise puhul, avab lastekoloniasid, ehitab kodusid raudteelasile ja teeb laialdast kultuurhariduslikku tööd. Ühingu teenistuses on 42 ametnikku.

Ühingu maja, milles einetasime on suurepärase 6. kordne ehitus, mis on maksma läinud 3½ miljonit zloti (2½ miljonit Eesti krooni). Siin jätkub ruumi mitte ainult ühingule enesele vaid ka mitmesugustele vennasorganisatsioonidele, eriti liiklemisvahendite alalt. Ühingul on siin peale büroorumide 60.000

kõiteline raamatukogu loengute ja referaatide pidamise saalid, teatrisaal 1.000 istekohaga ja 40 tuba Varssavi sissesõitnud ühingu liikmeile ööbimiseks. Kuuen-da korra katusel on terraas, kust avaneb suurepärase vaade linnale. Ühing omab maju ka teistes linnades, näit. Krakovis. Praegu on käsil maja ehitamine Lembergis. See läheb maksma umbes paari miljoni zloti ümber.

Kahjuks ei ole ka Poola raudteelased pääsenud killunemisest. Poola iseseisvuse algusel 1920. aastal olnud ainult üks üldine raudteelaste ühing, nüüd aga olevat neid tervelt 26. Z. Z. K. on üks suuremaid ja jõukamaid ühinguid.

Raudteelaste Kodust siirdusime vana linna (Stare Miasto), kus meile näidati keskajal ehitatud patriitside maju, millede fassaadid ilustatud väga huvitavate maalidega.

Külastasime ka vana kuningate lossi, mis praegu Poola presidendi asukohaks on. Suured hiilgavad ruumid, nagu trooni saal, balli saal ja rüütlite saal toredate maalide ja gobeläänidega jätavad unustamata mulje. Kahju, et kõige selle vaatlemine pidi sündima kiires tempos.

Kuna Varssavis nagu kõigis teisteski suurtes Euroopa linnades korteri küsimus muret sünnitab, eriti vaesematele kihtidele, siis on siin asutus suurejoonelisele elumajade ehitamisele ühistegelisel alusel. Nõnda nimetatud Zolborzi platsile on juba ehitatud 24 hiiglasuurt maja üldise väärtusega 23 miljonit zloti. Nendes majades leiavad ulualust 4.000 inimest. Domineerivad väikesed korterid — 1—3 tuba kõõliga. Korter põranda pinnaga 30 ruutmeetrit maksab 40 zloti (28 krooni) kuus. Siin on siis ka kütte kulud juurde arvatud, sest et kõigil majajadel on üldine keskküte. Linnas harilikkes eramajades maksvat sarnane korter ilma küttega 60—70 zloti. Kõikide nende majade elanikud moodustavad nõnda ütel-dä üldise pere, korraldades vastastikust abiandmist tööpuuduse, haiguste ja õnnetuste puhul ja tegeledes igasuguste kul-

tuuriliste üritustega. On loodud oma orkestrid, õpperingid, koolid jne. Igatahes nende majade vaatlemine oli meile näitlikuks õppetunniks selle kohta, mis organisatsioonilt ühisel jõul ka kehvedad kihid suudavad toime panna.

Nende majade vaatlemisega lõppeski esimese päeva programm ja mis veel ajast üle jäi oli igapäev vabalt kasutada.

Kell 20.42 jätkasime reisi Krakovi suunas.

Krakovi jõudsimme kell 4 hommikul. Kuna eelseisva päeva programm oli võrdlemisi laiaulatuslik, siis ilmusid Z. Z. K. Krakovi osakonna esindajad juba kell 6 vagunisse ja palusid meid kella 7. koguda jaama. Siin tervitati meid ja viidi muusika saatel osakonna majja hommikueinele. Pärast kehakinnitust algas kohe linna vaatlus. Linna vaatamisvääretest kohtadest läbimõttes, kusjuures osakonna poolt määratud saatjad selgitusi andsid, siirduti kuulsasse Poola kuningate lossi, mis asub Vaveli mäel. Viiks liiga kaugele kui hakkaks üksikasjaliselt kõike seda kirjeldama, mis siin ja mujal Krakovis nägime. Sellepärast lubatagu piirduda järgmise üldise märkusega.

Krakovil on 1000 aastane minevik seljataga. XI sajandist alates ja kuni XVI sajandi lõpuni oli Krakov poola kuningate residentsiks. Loomulik, et selle tõttu Krakov kujunes Poola poliitilise, majanduslise ja vaimlise elu keskkohaks. Olukord muidugi muutus residentsi üleviimisega Varssavi, kuid poliitiliste sündmuste tõttu XIX sajandil Krakov muutus jälle Poola vaimse elu keskkohaks. Ei ole siis ka ime, et Krakovis peaaegu iga maja, iga mälestussammas on täikk Poola ajalugu. Täie õigusega hüütakse Krakovit põhja Roomaks. Loss ühes katedraliga on Poola rahva elav ajalooline dokument. Siin on Poola rahva ajalugu jäädvustatud puus, kivis ja marmoris. Lossi üle on mitmed kurjad tuuled puhunud. Teda on mongoolid ja teised vaenlased püüdnud hävitada ja Austria keisrivalitsus kasarmuks muuta, kuid ta on siiski oma ajaloolise ilme säilitanud ja kui ehitusmonument mõjub valdavalt.

Poola raudteelaste ühingu Z. Z. K. kodu Varssavis.

Väljastpoolt väärivad erilist tähelepanu seinteäärised kolmekordsed sammaskäigud ja vanaaegsed ornamendid. Sees on lõpmatu hulk saale ja tube, millede laed ja seinad on kaetud haruldaste maalide ja gobeläänidega. Nende väärtus on väga suur. Ühe gobelääni eest, mis kujutab veeuputust, ameeriklased pakuvad üks miljon dollarit.

Lossi kõrval on cathedral, mida kroonitaoliselt ümbritsevad 17 kabelit. Siin on niipalju kõrge kunstilise väärtusega altareid, maale, kujusid ja vaipu, et cathedrali ühes kabelitega võib nimetada Poola kultuurajalooliseks muuseumiks. All võlvalustes puhkavad kallihinnalistes kirstudes Poola kuningate maised jäänu- sed. Kõigist siin nähtust jääb unustamata mulje.

Samasugust kultuurajaloolist muuseumi, kuid ainult hilisemast ajast, kujutab enesest turuplatsi idapoolses ääres asuv Maria kirik. Siin on iseäranis tähelepanuvääriv marmorist altar — kuulsa Poola kunstniku Wit. Stwossi kätetöö. Kirikul on kaks torni. Iga tunni möödumisel kõlab kõrgemast tornist sarve hääl Jumala ema auks.

Sellega lõppeski Krakovi vaatlemine esimesel Krakovis viibimise päeval. Kiiresti lõunatanud, sõitsime kella kahe paiku Velička soolakaevandusse, mis asub Krakovist eemal 12 kilomeetrit. See kaevandus on ainulaadne kogu maailmas ja seda vaatama sõidab siia turiste kõigist maailmakaartest rohkesti. 4 kilomeetri pikkusel ja 800 kuni 1400 meetri laiusel maa-alal asuv soolakiht on 20 kuni 500 meetrit läbimõduga. Siin töötab 1.200 töölise kahes vahetuses: kella 6-st hommiku kuni kella 14-ni ja kella 14-st kuni kella 22-ni. Aastane toodang on umbes 700.000 tonni soola. Kuna siin juba mitusada aastat töötatakse, siis on kaevanduses käike üle saja kilomeetri. Siin võib väga kujukalt näha kuidas primitiivne käsitsi töötamise viis järk-järgult arenes moodsaks töötamiseks mehhaaniliste abinõudega. Mis aga siin peamis- teks külgetõmbenumbriteks on — need on soola kaljusse raiatud kabelid, kambrid ja isegi restoraan. Kõige suurem kabel on väga kunstipärase altariga, mitmesuguste kujudega, samuti soolast välja raiu- tud, ja kristallsoolast valmistatud lüht-

Ekskursandid Wieliczka

riga. Siin peetakse kaks korda aastas jumalateenistust. Kabelis ja igalpool mujal ruumides ja käikudes on elektri- valgustus. Ka on siin kaks järve, kuhu vesi lastakse ülevalt sisse, peetakse siin mõnda aega ja pumbatakse siis jälle välja. See läheb sooda valmistamiseks. Soola saab kaevandusest nelja liiki — alates kõige puhtamast kristallsoolast ja lõpetades keemilisteks otstarveteks mine- va soolaga. Kaevanduse vaatamine võt- tis kõvasti paar tundi aega ja andis ennast üsna tublisti jalgadele tunda. Kella 7 paiku õhtul jõudsimme Krakovi tagasi.

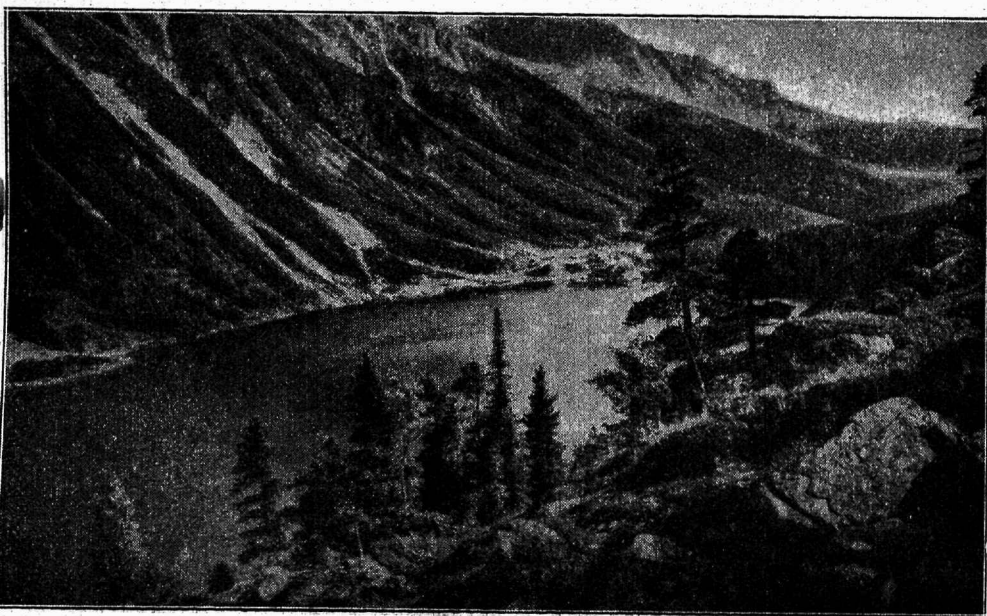
Järgmisel päeval käidi hommiku poole gruppides muuseumides, milledest väga huvitav oli Čartoroški muuseum ja pärast lõunat tutvuneti vabalt linnaga. Õhtul korraldasid ekskursiooni juhid

(Eesti raudteelased) neile Krakovi kolleegidele, kes linna vaatlemisel ja Velič- kas juhtideks olid, omavahelise koosviibi- mise, mis kaunis tujuküllaseks kujunes ja kuni ärasõiduni Zakopanesse kestis.

Zakopanesse jõudsimme kella 8 paiku hommikul. Kuigi juba Zakopanes Tatra mäestiku ilu võib nautida, otsustasime siiski teha väljasõidu mägedesse n. n. Morskie oko (mere silma) juurde, mis asub Zakopane umbes 35 kilomeetri kaugusel. Tänu Krakovist meiega kaasa sõitnud Poola kolleegi Fusseki lahkele kaasabile läks meil korda saada võrdle- misi odava hinnaga tarvilisel määral omnibusse ja sõit läks lahti. Sõita tuli kogu aeg mäest ülesse ja selle tõttu kes- tis see ligi kaks tundi. Seda aega ei pan- nud aga keegi tähele, sest ümberringi avanesid maastiku panoraamad, üks ilu- sam kui teine, millede taolisi valdav ena- mus ekskursantidest kunagi ei ole enne- malt näinud. Morskie oko on imeilus kohal mägede vahel asuv järv, umbes 1.400 meetri kõrgusel mere pinnast. Seal- veel umbes 100 meetrit kõrgemal asub nõnda nimetatud Mustjärv. Muidugi ei jäetud ka see vaatamata, kuigi kõik üm- ber Morskie oko ja ronimine kaunis jär- ku mäeveeru mööda ülesse võttis oma tund aega. Järve ümbritsevate mägede kõrgus ulatab 2.000 kuni 2.500 meetrini üle mere pinna. Põhja poole pööratud külgedel oli mõnes kohas näha lund. Ümbrus on siin niivõrt ilus ja võluv, et ei oleks tahtnudki siit lahkuda või vähe- malt jääda siia mõneks päevaks. Selle- pärast on ka arusaadav, et siit lahkusime paaritunnilise hilinemisega.

Kuni ärasõiduni oli Zakopanes veel paar tundi aega. Seda kasutati Zakopa- nega tutvunemiseks ja ülesvõtete tege- miseks eriti mäeelanikest nende maali- lises rahvariietuses. Zakopane asub Tatra mägede vahel suures orus 840 meetri kõrgusel mere pinnast. Peamiselt on Zakopane kuulnud kui talikuurort. Eriti veebruari ja märtsi kuudel võetakse siin ette spordi matkasi mägedesse ja kor- raldatakse võistlusi.

Tagasisõidul sõitsime Krakovist läbi südaööl. Kuid meie Krakovi väsimata juht M. Mastek oli siiski ilmunud jaama

Järv „Morskie oko“ Tatra mägedes.

(soolakaevanduse kontori ees).

terve sületäie lillekimpudega iga vaguni jaoks. Varssavi jõudis 20. VIII kell 8 hommikul. Jaamas võtsid meid vastu Varssavi kolleegid ja viisid hommikueinele raudteelaste majja. Pärast käidi loomaaias, raudtee muuseumis ja füüsilise kasvatuse instituudis. Raudtee muuseum, mis asub Kerbedzia silla lähedal — Nowy Zjazd nr. 1 — on väga vaatamisvääriline. Siin on Poola raudtee ajalugu ja tegevus esitatud igasuguste statistiliste andmete ja graafikutega, samuti tehniline külg mudelite näol. Muuseum võtab enda alla umbes 20 tuba ja välja panevate arv ulatab umbes 2.000-ni. Muuseumi juhib ins. I. Wolkanowski. Aramärkimist väärib veel füüsilise kasvatuse instituut. See on hiiglaehitus ja maksab 12 miljonit zlotti (8,4 miljonit Eesti krooni). Siin saavad põhjaliku ettevalmistuse kehalise kasvatuse instruktorid. Instituuti võetakse keskkoolilõpetanud mõlemast soost. Kursus kestab 2 aastat. Õppemaksu suurus ühes täieliku ülevalpidamisega internaadis on 125 zlotti (87,5 kr. kuus). Instituudis pidi õppima ka üks eestlane.

Õhtul oli korraldatud Z. Z. K. ühingu poolt koosviibimine ekskursantidele. See kujunes niivõrt meeldivaks, et hakati juba avaldama soove jääda veel üheks päevaks Varssavi. Kahjuks ei olnud see võimalik ja tuli teha lõpp nii tujuküllasele koosviibimisele ja rutata jaama, et rongist mitte maha jääda. Ja ega palju puudunudki, et oleks hiljaks jäänud. Varssavist lahkuti suudlemiste, vastastiku elaguhüüetega ja lauluga. Poola kolleegidele hüüti lahkumisel „Jällenagemiseni Tallinnas.“ Õeldakse, et kui lõpp on hää, siis on kõik hää. Näis, et käesoleval juhtumil ekskursiooni lõpp ei jätnud midagi paremat soovida.

Turmonti jõudisime järgmisel päeval keskpäeva paiku. Siin oli meil jälle vastas jaamaülem, kellele annetati lilli meie daamide poolt ja keda päevapildistati ühes ekskursantidega.

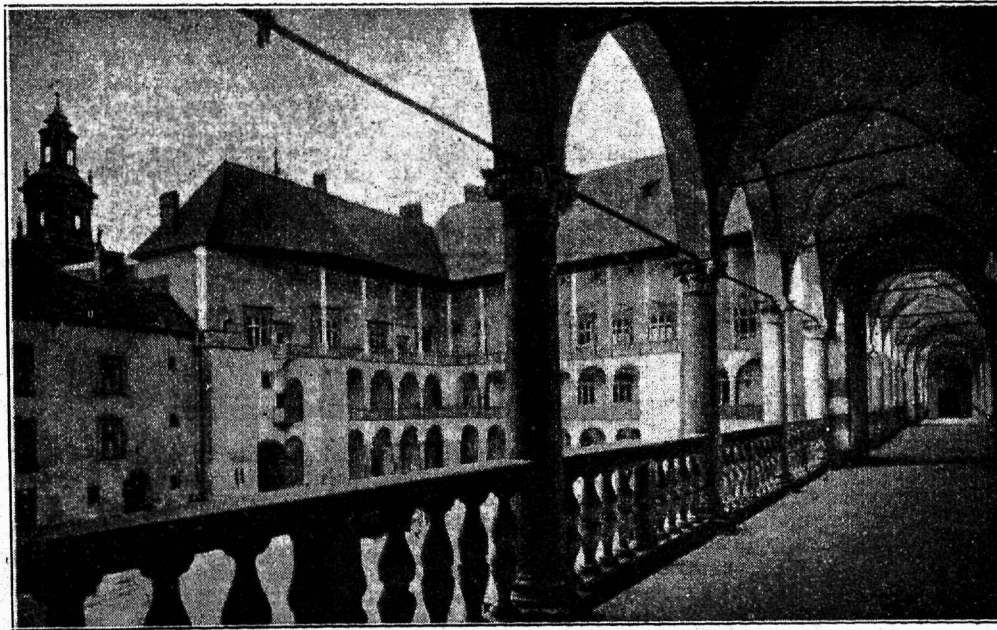
Zemgalenis kolisime üle eesti vagunitesse ja jõudisime Tallinnasse järgmise päeva hommikul.

Meie ekskursiooni eesmärgiks oli tutvuneda Poola maa ja rahvaga ja sõlmida

sõprussidemeid Poola raudteelastega. Vaatamata võrdlemisi lühikesele ajale, mis meie Poolas viibisime, saavutasime meie siiski neid eesmärke. Ja seda tänu sellele hästi organiseeritud kaasabile, mida meile osutas Poola raudteelaste ühing Z. Z. K. Ka näitas meile maksimaalset vastutulekut Poola teedeministerium, andes kasutada tervet kolm teiseklassi vagunit sõitmiseks kiirrongides. Vastutulelik oli samuti meie raudteevalitsus. Tänu kõigele sellele meie ekskursioon üldiselt õnnestus, kuigi tema organiseerimine oli seotud suurte raskustega. Kõikide ekskursantide nimel olgu siinkohal avaldatud kõige südamlikum tänu kõigile neile, kes aitasid kaasa meie ekskursiooni heaks kordaminekuks.

J. R.

Sekretariaat.

Waweli loss Krakovis.

Postiteenijate k-ü. keskjuhatus legevusesi.

Posti t.-t.-teenijate kutseühingu Keskjuhatus koosolek peeti 29. augustil. Koos olid kõik 11 liiget.

1. Palgaküsimuses otsustati paluda Keskliidu kaudu, et palgakärpimised lõpetataks, ehk et antakse riigiteenijaile vähemalt palgakärpimiste arvel ühekordne toetus, mis eriti vajaline sügishooaja saabumisel, mil tehakse sisseostusi, mil algav koolisemester nõuab lastega perekondadelt kulusid ja eriti just tänavu, kus mitmel lähevad lapsed varem maksulisse keskkooli kooli reformi tõttu.

Ka on riigikassa seisukord parem ning palgakärpimiste lõpetamine ei peaks sunnitava praegu enam raskusi.

2. Riigi-omavalitsuse teenijate koja loomise küsimuses otsustati võtta seisukoht siis, kui Keskliidult saadakse seaduseelnõu vastavate põhjendustega ja sellekohase seletuskirjaga.

3. Suvilate kasutajatelt otsustati küsida ankeetlehega nende soove ja arvamisi, et vastavalt sellele järgneval aastal teha korraldusi. Kuna tänavu viimane võlg ära tasuti, siis on võimalik ruumide korralduse alal veidi rohkem kulutada.

4. Haapsalu majahoidja korter otsustati teha soojakindlaks, talvel elamis-kõlblikuks.

5. Teatavasti saatis keskjuhatus postivalitsusele märgukirja, paludes kongressi otsuse kohaselt lugeda Ameerikast saabuvate lihtkirjade väljastamine normides võrdseks tähtkirjale, kuna need loetakse üle ja nende väljastamiseks kulub rohkem aega. Postivalitsus vastas, et see olewat võimata, kuna nende väljastamiseks ei kulu nii palju aega kui tähtkirjale ja väike aja rohkem kulu olevat arvestatud normamata tööde hulgas.

6. Keskjuhatusel tuli kaebus, et postiametkonnas olevat teistkordselt rohu saamisel nõuetav arsti allkiri, kuna teistes ametkondades seda ei nõuta. Arsti allkirja saamine tingib aga arsti visiiti, mis on kuludega seotud. Keskjuhatus otsustas olukorda selgitada ja paluda ses asjus ühtlust teiste ametkondadega.

Töö produktiivsus sõltub töömeeleolust.

Tähtsamad ratsionalistid, nagu Ford, Taylor ja teised, kes ei ole piirdunud mitte üksnes teoretiseerimisega, vaid on mitanud oma teooria praktilistele tähelepanekutele ja katsetele, leiavad, et tööproduktiooni tõstmise eelduseks on peamiselt neli eeltingimust. Need oleksid: oskus, töötamise abinõud, töömeeleolu ja töötasu.

Paljud maad on hakanud oma töödust korraldama, ratsionaliseerima eelmainitud teooria alusel ja on võtnud selle tarvitusele ka riigiasutuste töö organiseerimise juures. Kahjuks puudub aga lähem ülevaade väikeriikide kohta, mis tekkisid peale ilmasõja, kus ehk loomise ajajärgust pole veel palju kaugemale suudetud jõuda. Kuid meil Eestis on Forti-Taylori teooria juba aastaid käsitamist leidnud. Rääkimata erakäitistest leiame puhtriiklike käitisi, kus töö ratsionaliseerimise ja produktiooni tõstmise küsimuses on mõndagi korda saadetud. Kas aga iga võõrmaa taim, samuti iga teooria suudab aklimatiseeruda igasuguses olukitsus, igasugustes elutingimustes, jääb küsitavaks. Teooria, mis leiab kohandamist teatud eeldustel, nagu väidavad Ford, Taylor j. t., ei anna ennast rakendada sääli, kus puuduvad need eeltingimused. Kas on meil olemas need eeltingimused, mis õigustavad läbi viima uusi korraldusi ja meetodeid maksimaalsete tagajärgede saavutamiseks tööproduktiooni tõstmise sihis? Vaevalt küll. *Tööoskuse nõue*, mis on üks peamistest eeltingimustest, leiab kahtlemata täitmist, sest vastasel korral ei saa ükski töövõtja tööd tööandjalt, olgu viimane siis riik või eraettevõtja — tööandja. Meil ei puudu kvalifitseeritud töölised ja meil on ka riigiametnikud, kes oma tööalal on spetsialiseerunud. Üldse, mis puutub töötajale esitatud nõudmistesse, siis on need ka meie oludes läbi viidavad, kuna tööpakkumise nappus seda tingib.

Töötamise abinõud, nagu masinad, aparaadid, tööriistad, ruumid jne., jätavad palju soovida, ehkki ajakohaste abinõude ja ruumide eest on hoolitsetud. Siin mängib suurt osa kapital, mis aga puudub nii riigil kui ka eraettevõtjatel. Arusaadav, et sellepärast ei või ka võimatut oodata. Töötajalt, kelle käsutusse on antud vananenud masinad või logisema lõõnud aparaadid, ei saa nõuda maksimaalset produktiooni. Ei saa ka nõuda ametnikelt, kes hulgani on kiilunud kitsastes büroo- või kantseleiruumidesse, ühtlaselt kiiret töötamist 6—8 tunni vältel, mil neil tuleb töötada lämmatavas ja vabaõhu juurepääsuta kinnises ruumis.

Töömeeleolust rääkides ei saa mööda

minna mitte üksnes tööiseloomust, vaid ka töötaja iseloomust ja ta hingeelust. Ei ole kahtlust, et töötajaga isik väärrib enam tähelepanu, kui tööobjekt. Sellepärast peaks tööorganiseerija, tööala juhataja või asutuse ülem, tundma kuni peensuseni tööala kui ka töötajate ja oma suhted vastavalt määrama. Tark ei ole see peremees küll mitte, kes annab kivikoormale väga suure tähtsuse, kuid oma hobust, kes kivikoormat veab, kohtleb halvasti, hoolimata. Kuna hobune on tuntud õrnatundelise ja targa loomana ja oskab järeldusi teha, siis on tema töövõime *meeleolust*, sellest, kuidas peremees temasse suhtub. Kui suhtumine loomale, manitseb ettevaatusele ja korrektsusele, siis maksab see inimeste, töötajate suhtes ammugi. Soodsa töömeeleolu loomine või säilitamine töötajale, mis kahtlemata mõjutab töötulemust, sõltub tähtsal määral tööala juhtidest, asutuste ülematest ja teistest tööorganiseerijast. Meil on palju tööala juhte ja asutuste ülemaid, kes tunnevad põhjalikult tööala kui vilunud töötajad. Kuid nende hulgas leidub ülemaid ja tööalajuhte, kellele töö on kõik, aga töötajate, ametnike või teenijate paistab olevat kolmanda järgu tegurina. Vastavalt sellele kohtleb ta siis töötajaid nii, nagu eelnimetatud ebatark peremees oma hobust. Missuguseid töömeeleolust võiks siis juttu olla! Loomulikult muutub töötajate apaatsuseks, tööpõlgajaks ja tõrkaks ning selle asemel, et saavutada maksimaalset tööproduktiooni, satub loidu olekusse, mis on hingeoluliselt ka seletav ja arusaadav. Nii häiritakse töömeeleolu selle asemel, et seda soodustada, tööruumides, tööohkkonnas, kus peaks osatama tekitada tööroomu ja huvi oma ülesande vastu.

Töötasule on antud neis riikides, kust pärit tööratsionaliseerimise ja produktiooni süvendamise teooria, võrdne tähtsus töö intensiiviteediga. See tähendab, et mida intensiivsem töö ja suurem produktioon, seda kõrgem ka töötasu. Tasu sõltuvus töötajajärgedest on niivõrt selge tõsiasi, et siin igasugune kommentaar osutub üleliigseks. Meil aga näib olevat diametraalselt vastupidi. Meil tahetakse mõningate ümberkorralduste varal tööproduktiooni viia maksimumini, kuid töötasu vähendada. Ei ole mõeldav nõuda hohuselt ta võimetest kiiremat sõitu või raskemat koormat, vähendades ühtlasi ta toiduratsiooni. Ei saa teooriat rakendada, kui selleks puuduvad eeldused, eeltingimused. Kui seda siiski tehakse, hoolimata eeltingimustest, siis võib midagi rebeneda ja katki minna.

Riigiteenija-senior.

Riigiteenijate kutseorganisatsioonide osa riiklikus elus.

Riigiteenijate koda ja ta ülesanded.

Et riigiteenijate kutsekoondised on põsima jäänud ja tegutsevad normaalselt palju pikki aastaid, on tõenduseks, et nad pole mitte ainult revolutsiooni sünnitused ega juhusliku poliitilise olustiku vesivõsud. Neile tuleb vaadata kui riikliku ja ühiskondliku elu nähtustele ja teatud osa organiseeritud riigi kodanikkonna elu avaldusvormile. Riigiteenijate kutseorganisatsioonid sammuvad kindlat ja tervet

riiklikku mõtet jaatavat teed. Ei ole siin suutnud poliitilised kired, olgu nad sihitud paremat või pahemat kallakut mööda, kõigutada ega roobastest kõrvale juhtida seda liikumist, ei ole kutseorganisatsioonid lasknud endid senini rakendada eraldi ühegi poliitilise rühmituse teenistusse, mis oleks võinud tunnistust anda kõikuvast platvormist. Nii võiks julgelt konstateerida, et riigiteenijate kutseorganisatioo-

nides valitseb üldiselt terve vaim ja lojalne tegutsemistahe. Sellepärast on täiesti loomulik ja arusaadav, kui riigiteenijate kutseorganisatsioonid ühes lojalne kodanikkihiga muret tunnevad, kuidas üle saada vapustusteta rasketest aegadest, mis valitsemas välis- ja sisepoliitilises olukorras. Ollakse teadlik, et kibedast võitluses läheb vaja hulkade koostööd valitsusega, kus riigiteenijate kutseorganisatsioonid võivad etendada mitte tähtsusetu osa. Seda enam, et ei ole riigiteenijad mitte teise järgu kodanikkhiht, vaid kvalifitseeritud töövägi, distsiplineeritud armee, keda võib ja peab otstarbekohaselt ära kasutama riikliselt seisukohalt. Nüüd, kus poliitilised ringkonnad ja poliitiline ajakirjandus laialdaselt käsitab riigi poliitilise elu uute vormide ja süsteemide küsimusi valitsemise uute ning otstarbekohasemate aluste leidmise sihis, kaalub ka riigiteenijaskond uusi aluseid, millele rajada edaspidi oma kutseorganisatsioonid, et tegevus muutuks intensiivsemaks ja tulemusterikkamaks. Seejuures paistab, et kiputakse unustama ettevaatus ning kaine kaalutlemine, mis väga vajalik ja otse möödapääsemata sääli, kus vanad proovitud aluspalgid tahetakse asendada uutega, mis alles proovimata ja oma kandejõult tundmata. Kui midagi näib lonkavat või ebaotstarbekohane olevat, siis tuleks eeskätt selgusele jõuda, milles viga peitub, kus pesitsevad selle nähtuse põhjused, juured, et neid kõrvaldada. On hoone muidu terve, siis vaja ainult defektid kõrvaldada, ilma et tarvitseks uut hoonet ehitama hakata. Riigiteenijate vabad kutseühingud on tihedalt seotud demokraatiaga, demokraatliku mõtlemisviisiga ja demokraatliku korraga. Mõne teise korra juures, millest vahetevahel poliitilistes ajakirjades juttu on tehtud, võib muudatada riigiteenijate kutseühingute tegutsemine ja olemine illusoorseks. Lähtume sellepärast seisukohalt, kus arvestada võib ainuüksi demokraatismiga, demokraatliku korraga, ja võtame kaalumisele, milliseid reforme tuleks kutseorganisatsioonides läbi viia.

Riigi- ja omavalitsuseteenijate keskliidu saadikutekogu moodunud juunikuul võttis selles mõttes vastu otsused, mis väga kauguleulatava tähtsusega. Saadikutekogu otsuse kohaselt reorganiseeritakse senised riigiteenijate vabad kutseühingud, viies nad *avalik-õigusliku* põhimõtte alusele, kus riigiteenijate kuulumine kutseorganisatsioonisse *tehakse sunduslikuks*.

Asutatakse *riigiteenijate koda*. See otsus, mis näeb ette õige radikaalse reformi läbiviimist kutseorganisatsioonides, tuli vist täiesti ootamata isegi saadikutekogule, kuna pääleli saadikutel, välja arvatud ehk ettepanekutehaja, puudusid seisukohad ja põhjalikum ettekujutus otsuse tagajärgedest. Tundub vaid, et mõned saadikuist viibisid *kodade* asutamise viirastuse mõju võimuses, mis viimasel ajal valitsemas kõikjal.

Pealiskaudselt sellele reformile vaadates ja sisese tungimata, paistab ta isegi väga otstarbekohane ja kasulik olevat. Ei või ju selle vastu seista, kui kutseorganisatsioonid liikmete arvult täienevad. Samuti ei saa ignoreerida õigusi, mis suurenevad. Selles sihis on riigiteenijad ju alati tegutsenud, s. o. püüdnud tömmata kutseühingute ümber kõiki riigiteenijaid ja kutseühingutele tunnustamist muretsema. Mispärast siis ei pidanud riigiteenijate keskliidu saadikutekogu mainitud otsust vastu võtma?

Kuid asudes sisulisele arutlemisele ja

lähenedes küsimusele arvustavalt, avaneb mõndagi, mis perspektiivi kahtlusega loortab. Kõigepealt peab siin esile tõstma kaks momenti, mis olulise tähtsusega ja seotud avalik-õigusliku riigiteenijate koga: *sunduslik* koda liikmeks kuulumine ja koja *avalik-õiguslik kord* või alus. Sunduslikkuse moment kutsus esile väga mitmesugused ja segased meeleolud riigiteenijate seas, mis ei soodusta suure pere ühteliitumist, vaid mõjub pigemini eemale-tõukavalt, kutsudes välja protestimeeleolu paljudes, kes soovivad jääda omaette elama individuaalselt elu, õigusliku riigi kodanikuna. Demokraatlikus riigis võib vabalt kodanikku *sundida* täitma seesuguseid kohustusi, mis riigi huvide seisukohalt tarvilikud ja nõuetavad. Seesugused organisatsioonid, kuhu kodanik *sunduslikult* peab kuuluma ja teatud kohustusi täitma, on seadusega fikseeritud. Nende hulgas ei leidu kutseorganisatsioone. Kui aga kodanik *vabatahtlikult* ise mõnda vaba organisatsiooni astub, siis muutuvad *vabalt* enesele võetud kohused temale iseenest *sunduslikkudeks*. Milleks siis see *sunduslikkus* kutseorganisatsiooni liikmeks astumisel tarvilik ja mida annab ta? Ega's *asjaolu*, et riigiteenija *sunduslikult* peab astuma kutseorganisatsiooni, ei anna kutseühisustele suuremat tähtsust kui senini ja ei õhuta energilisemale ning tulemusterikkamale tegevusele. Selleks on mõõduandvad teised tegurid. Ja milline võim peaks see olema, kes teeb sunduslikuks või kohustuslikuks riigiteenijate kuulumise kutseühingutesse, s. o. kodadesse? Ei ole ometigi mõeldav, kui sanktsiooni nõutama hakatakse valitsuse võimudele.

Ainuke võim ja jõud, mis kohustab kõiki riigiteenijaid astuma kutseorg. liikmeks, peitub organisatsioonides enestes, organisatsiooni elu vabas korraldamises sarnaselt, et valdav enamus riigiteenijaid peab *tarvilikuks* ja oma huvide seisukohalt *kasulikuks* kuulumise kutseühingutesse. Selleks pole tarvis ellu kutsuda riigiteenijate koda, mis saab olema vormiliselt sama, mis on praegu riigiteenijate keskkliit.

Sest mis tähendab *avalik-õiguslik*, mis tahetakse omistada *kojale*? Ja mis sellest „*avalik-õiguslikust*“ tulu on? See on alles uudne vorm, mida kusagil ei leidu, ja tuletab meele n. n. *korporatiivset* süsteemi, millest viimasel ajal poliitilistes ajakirjades pikalt ja laialt kirjutatakse. Kuid kirjutiste autorid igauks näib saavat sellest isemoodi aru. Oletamegi, et n. n. *korporatiivne* süsteem võidab elu-õiguse. Milleks siis ikkagi tarvis läheb *riigit. koda*, kui neidsamu ülesandeid võib samuti täita praegune riigiteenijate keskkliit? Teadupärast on teistes riikides riigiteenijate kutseühingud organiseeritud analoogiliselt, s. o. pole seal *riigit. koda*. Meile lähedal selle poolest seisavad Skandinaavia riigid. Skandinaavia riikide parlamentide esindajate hiljutine konverents, millest ka meie suuremad ajakirjad andmeid tõid, leidis, et kutsekoondistega tuleb parlamentidel kontakt luua. See tähendab, et samasugusel alusel loodud kutseühingutega, nagu meilgi. Skandinaavia riikide riigiteenijad saavad läbi ja väärivad tähelepanu ilma, et oleks *kodasid* asutanud, siis saame ka meie nendeta läbi. Peale selle nõuab avalik-õiguslik riigiteenijate koda enese ülevalpidamiseks suuri kulusid, liikmete maksudega koormamist, mis tõusevad üle jõu. Paraku ei saa ka praeguse organisatsiooni juures mõõda kulude tõstmisest, kuid see tõstmine on

minimaalne. Ei ole loomulik, et meil valitseb, näiteks, liikmemaksus ebaühtlane määr. On olemas riigiti kutseühinguid, kus aastane liikmemaks ulatab vaevalt kr. 1.50, kuna aga naabril on aasta liikmemaks viidud kr. 3.00 peale. Siin tuleb ühtlusi otsekohe saavutada, viies madalad maksud ülespoole võrdseteks kõrgema liikmemaksu määraga. Vastasel korral muutub kutseorgan. keskustel, nagu keskjuhatused ja eriti keskkliit, oma tähtsate ülesannete täitmine väga raskeks.

*

Nagu kodade pooldajate ringkondadest nüüd kuulub, ei likvideeruks senised kutseühingud, vaid jääksid kodade kõrval endiselt püsima. Sarnane organiseerimise süsteem või organisatsioonide ümberkujundamine, kus olemasolevale seltsib veel teine samalaadne, ei tohiks meile kuidagi sobiv olla, ei tooks mingisuguseid paremusi, vaid halvendaks seisukorda igatpidi. Paremalt juhul kujuneks üks neist organisatsioonidest tugevaks teise kulul. Halvemal juhul — ja seda tuleb eriti karta — jäävad nad mõlemad kangu. Ülesannete analoogilisus ja vajalikkude rahaliste ressurside nappus ei õigusta kodade loomist. Kui aga kutsekodadele kavatakse anda *teistsugused* ülesanded ja suuremad õigused, mis lahku lähevad seniste kutseühingute ülesannetest ja õi-

gustest, siis on vaja täit selgust ja küsimuse igakülgset valgustamist ning selumist. Siis on liiga rutatud selle küsimuse esiletoomisega, mis pärast tuleb tõsiselt ettevaatlikkusele manitseda. Tarvis oleks teada motiive, mis andsid tõuke riigiteenijate koja asutamise küsimuse esiletõstmiseks. Muidu ei ole võimalik sellele küsimusele täiel määral reageerida. Ainult järele teha seda, mida teised kutsekoondised on teinud, nagu põllumehed, töösturid, kaupmehed jne., kes omale kojad asutasid, ei ole küllalt kaaluv motiiv. Põlumeeste koja osaline tähtsus oneneb põlumeeste poliitilisest koondisest, kus leidub mõjukaid mehi, kes koda teisel toetavad. Kuid sellele vaatamata kuulub põlumeeste enestel ridades palju nurinat koja tegevuse ja tegevusetuse üle. Rohkem nurinat saab tekitama riigiteenijate koda, kus puuduvad poliitilised hooldajad, kes võiks tarbekorral oma mõjuvõimuga kojale kaalu anda. Ei paista tõenäolikkolevat, et riigiteenijate kojale *tullakse pakkuma* enam õigusi ja võimu, kui kutseühisustel seni on olnud. Sellele räägib vastu terve loogika. Peab tulema paratamata järeldusele, et kodade küsimus on läbitöötamata ja läbimõtleamata, ja et ebaküpset mõtet, millel pealegi kaugeleulatav tähtsus, ei või ellu viima hakata.

H. Imelik.

Liini tööde ratsionaliseerimise katsete tulemusi raudteel.

Raudteevalitsuse Ehitusameti juhataja poolt juuniku lõpul s. a. avaldatud korraldusega tehakse kohuseks liini jaoskondade juhatajale ja teemeistrelle korraldada töid liinitöödel nii, et hommikuti tööleminekuaga ja õhtuti tööltulekuaga tööaega kaotsi ei läheks. Nimelt oli senine kord raudtee liinitöödel selline, et hommikul tööaja alguseks kogunesid töölised tööriistakuuri juure ja võtnud sealt kaasa tarvilised tööriistad ja teematerjali, viisid need rullikuga töökohale ja õhtul töid need rullikuga tööaja lõpuks tööriistakuuri juure tagasi. Senist töötamisviisi ei peeta enam soovitatavaks ja vastse korraldusega loodetakse tõsta tööproduktiivsust. Kahjuks aga on ametijuhataja oma korralduses jätnud lähemalt nimetamata mooduse, kuidas töölemineku ja tagasituleku aja tööajast väljalülitamisel tuleks kohtadel tööd läbiviimist teostada. See ülesanne on veeretatud jaoskonna juhatajale, kui käitiste vastutavaile juhtidele, ja lähemaile töökorraldajale, s. o. teemeistrelle ja tööühma vanemaile, kellele seisukord selle tõttu pole kuigi kadestusväärne. Ametijuhataja, kui käitise juhatuses ja vastutuses väljaspool seisev isik, nõuab oma korralduse täitmist. Kuna administratiivset alluvad juhid peavad respektierima ülemuse korraldusi ja samuti kui otsekohesed vastutajad ka kaaluma korralduse seadusepärast ja selle praktiliselt, on nad täpsete juhtnööride puudumisel asetatud täbarasse seisukorda. Sellest tingituna on ülaltöödud korralduse täitmise viisid üle terve liini väga mitmesugused ja erinevused valitsevad jaoskondadest kuni üksikute tööühmadeni. Kohtadel võib selle tööviljakuse tõstmise ürituse elluviimisel panna tähele järgmisi tüübilisi erinevusi:

1. Tööühma vanema poolt tehakse töölistele teatavaks, kus kilomeetrit ja pikeetil järgmisel tööpäeval töö algab; vasta-

valt töökoha kaugusele läheb üks osa töölisti siis varem välja, otse töökohale, ja teine osa tööriistakuuri juure tööriistu ja materjale tooma ja mõlemad grupid jõuavad tööaja alguseks töökohale. Töölistele, kes töid tööriistad töökohale, antakse aeg tagasi õhtul nende varem töölt lahkumise ja elukohast otse töökohale tulnud töölistest viib osa töölisti õhtul peale tööaja lõppu tööriistad tagasi tööriistakuuri juure ja saavad aja tagasi seega, et järgmisel päeval hiljem töökohale ilmuvad.

Nimetatud moodus on läbiviidav ainult suuremaarvulise töölistega tööühmades, sest tuleb ju tööühm jagada kolme gruppi: tööriistade kohaletoojad, tööriistade tagasiviijad ja tööaja algusest kuni lõpuni kohapeal töötajad.

2. Vähemaarvulise töölistega tööühmades viiakse aja tagasiandmise põhimõte läbi seega, et tööühm jagatakse kahte ossa: üks osa töölisti toob ja viib tööriistad ja saab aja tagasi järgmisel päeval ja teine osa töölisti töötab ainult töökohal.

3. Osa piirkondades toob ja viib tööriistad kohale tööühma vanem ükski, väljaspool tööaega ja ilma aja tagasi saamata.

4. Neljanda variandina esineb moodus, kus kogu tööühm ilmub hommikul kindlaksmääratud ajaks enne töö algust tööriistakuuri juure, viivad koos rulliku tööriistade ja materjaliga tööaja alguseks töökohale ja õhtul peale tööaja lõppu tulevad kõik rulliku ja tööriistadega tööriistakuuri juure tagasi. Aega keegi tagasi ei saa ja nii kujuneb tööpäeva pikkus, misjooksul tööandja käsutuses olakse, vastavalt töökoha kaugusele 9—10-tunniliseks. Nimetatud korralduse ja selle elluviimise keerises tekib kaks küsimust, nimelt:

1) Milliseid tulemusi annab see korraldus tööviljakuse tõstmiseks ja

2) kuidas on see kooskõlas töökaitse eeskirjadega. Raudtee töö ja tegevus on ju üldloomult säteline. Vaatamata sellele on siiski liinitöödel sageli väga raske ette näha täpset tööd ja selle asukohta järgmiseks tööpäevaks. Peale selle igas vähemas sõlmejaamas kui ka teemeistri asukoha jaamas, kuhu piirkonda saadetavad materjalid koondatakse, toimetatakse materjalide ümber- või välja laadimist ja enamasti saabub teade või korraldus selleks alles olemasoleva tööpäeva hommikuks, kui töölised liinile juba välja saadetud eelmise tööpäeva lõpul antud käsu põhjal. Töölise tagasikutsumine süvendab aga töö ebaproduktiivsust. Milliseid tulemusi võib loota talvel lumesadudel ja tuiskudel, on raske ette kujutada. Järgmise päeva töökava ja tööasukoha muudab ka töölise haigestumine ja ettenägematu päevatöölise töölt puudumine, samuti teemeistrite ja jaosk. juhatajate läbisõidul tähelepanud puuduste kõrvaldamiseks hiljem saadud korraldused ja kõik erakorralised ettenägemata asjaolud. Arvestamises tülikaks ja töötegemist segavaks osutub ka ühe osa töölise varem töölt lahkumine või hiljem tööle ilmumine neile aja tagasiandmiseks. Et uue korraldusega töövõljalik raudteel ei tõsteta, on selge kõigile liinitöölisele ja töörühma vanematele. Vaevalt pooldavad uut korraldust ka teemeistrid ja jaosk. juhatajad, kuid neil ei ole sünnis seda otsekoheselt avaldada. Töölised ütlevad aga selgesti, et töövõljalikus

seisab nende käsivarte ja „poika“ (topperi) koostöös ja antud korraldus seda koostööd ei suurenda.

Mis puutub selle korralduse seaduspärasusse, siis peab tähendama, et praegu maksva seaduse järgi loetakse ikkagi tööajaks aega, mil tööline on tööandja või tema poolt määratud tööjuhataja käsutuses ja missugust aega tööline ei saa kasutada oma äranägemise järgi. Normaaltööpäeva pikkus on ette nähtud palgaramatus ja väljaspool seal ettenähtud tunde teatud töötunnid loetakse ületundideks ja tasutakse rahas. Aja tagasiandmist selliste töötundide eest seadus ette ei näe. Kellaeg, mis jooksul tööline iga päev tööülesandeid peab täitma, on igas jaoskonnas kindlaks määratud ja sellest nii töölisele kui ka järelevalve asutusele kahepäevase etteütlemisega teatatakse. Ette võetavad muudatused selles peavad saama teatavaks tehtud sama korra alusel. Töörühma vanemate kaitseks olgu öeldud, et nende kohustamine tasuta, väljaspool tööaega, üksi vedada tööriistu, ei ole ka õigustatud. Seda enam, et tööriistade ja materjali vedamine rullikul üksi, on patustamine signaalimääruste vastu ja kes peaks õnnetuse korral siis vastutama.

Eeltoodust tohiks järeldada, et uus korraldus ei tõsta töövõljalikust, ja tema elluviimisel tekib vastolusid kehtivate seadustega ja määrustega. Seepärast tuleks soovida liinitöödel endist töölemineku ja tööltuleku korra maksmapanemist.

„Üks paljudest“.

18 a. vana (mõned erandid välja arvatud). Ka teenistusse astuja vanaduse ülemäär on seaduslikult kindlaks määratud. Üldiselt on selleks 40 a., kaitsevääs aga 26 a., kuid ka siin on erandid lubatud. Igatahes peab aspirant (kohasoovija) kehaliselt olema võimeline ettenähtud teenistuskohustuste täitmiseks, sellepärast reeglipäraselt nõutakse temalt ka ametliku arsti tunnistuse esitamist oma tervisliku seisukorra kohta.

Aspirantidelt nõutava haridusliku (nii üldise kui ka kutselise) ettevalmistuse suhtes on liidumetrid jaotatud kindlatesse teenistusharudesse. Iga sellise teenistusharu kohta on kindlaks määratud nii üld- kui ka erihariduslikud teenistusse astumise tingimused, samuti ka tarbekorral sellekohase teenistuseksami nõudmised.

Kõrgema teenistusharu jaoks (kohtunikud, prokurörid, kõrgemad administratiivametnikud, insenerid, arstid, keskkoolide õpetajad jne.) nõutakse ülikooliharidust vastaval alal; järgmise teenistusharu ametitesse astumisel nõutakse keskkooli lõpetamist (küpsustunnistust), erandina võib pikaajaline praktika ja täiendav eksam üldhariduslikul alal selle aset täita. Ülejäänud ametitesse astumiseks nõutakse vaid vastavas teenistusharus tarvilike kutseoskuste omamist. Nii nõutakse tihti alamate kutsekoolide lõpetamist, kantseleiteenistuses aga masinikirja eksami õiendamist.

Edasi peab ametisse astuja olema heade elukommetega. Kriminaalselt karistatud, samuti ka distsiplinaarkorras ametist vabastatud või distsiplinaarprotsessi keskes teenistusest lahkunud üldreeglina ametisse määrata ei saa. Liidupresidentil on õigus erandeid teha.

Perekonnaseis üldiselt ametisse astumisel oluline pole; erandiks on ainult kaitseväge, millesse astuja peab olema vallaline. Samuti ei ole teenistusse astumine seaduslikult olenevaks tehtud aspirandi soost — välja arvatud kaitseväge, kuid tegelikult on suurem osa teenistusharused naissoost isikuile suletud.

Üldiselt kõik ametnikuaspirandid peavad läbi tegema kaheaastase katseaja. Alles selle möödumisel, kui ei tule avalikuks erilisi takistusi, järgneb ametisse kinnitamine. Üksikuid teenistusladel on see ettevalmistusaeg ka pikem või lühem, näit. kohtunikele 3 aastat, Viini linnaametnikele üks kuni viis aastat jne. On lubatud ka teenistusharudes, kus selline ettevalmistusaeg ette nähtud, sellest loobuda; liiduteenistuses on selleks vaja liiduvalitsuse sellekohast otsust.

Ettevalmistusteenistusaeg on tasuline, kuid tasu on võrdlemisi väike.

Teenistuse kestus.

Ametnik määratakse teenistusse kestvalt (dauernd) — välja arvatud vähesed erandid, näit. kaitseväge jne. — s. t. ametnik lahku avalikõiguslikust teenistusvahekorras ainult kindlate seadusega või seaduste alusel määratud asjaolude olemasolu puhul. Peale surma on sellisteks asjaoludeks: vabatahtlik teenistusvahekorras väljaastumine, administratiivne vallandamine kriminaalkohtuliku karistuse puhul ja distsiplinaarne vallandamine. Teenistusvõimetuse või teenistusaaja lõppemise (kaitsevääs, ülikooli assistendid) puhul järgneb pensioneerimine; pole aga ametnik veel ettenähtud aega teenistuses olnud, saab ta pensioni asemel ühekordse toetuse.

Kuigi ametniku teenistusvahekord on püsiv, pole ta seotud ühe kindla ametkohaga; teda võidakse tarvidust mööda kasutada mitmesugustel ametkohtadel.

Ajutiselt võidakse ametnikku teenistu-

avalikus teenistuses olevaid isikuid, kes on avalikõiguslikus teenistusvahekorras riigiga, „vabateenijatena“ („Angestellte“) aga neid, kes tegutsevad teenistuslepingu alusel, niivõrt kui neid töölisena ei kasutata. Ametniku ja vabateenija vahel vahetagemisel on seega mõõduandev asjaolu, kas vastav isik on seaduslikult korraldatud teenistusvahekorda astunud ametasutuse ühekülgele akti alusel või jälle kahepoolse teenistuslepingu alusel (kuigi lepingu tingimused seadustega kindlaks võivad määratud olla) teenib. Teenistuse iseloom ametniku kvalifikatsiooni saamisest mingit osa ei mängi.

Teenistusse astumine.

Liidumetrikud määratakse teenistusse liidupresidenti poolt vastava ministri ettepanekul. President võib selle oma õiguse edasi delegerida vastavale ministrile ja viimane omakorda presidentist määratud raamides jälle temale alluvatele asutustele. Selle tõttu kõrgemad liidumetrikud määratakse ametisse presidenti poolt, keskmised ametnikud ministrite ja ülejäänud viimastele alluvate asutuste poolt. Erikord maksab kohtunike ja ülikooli professorite määramiseks.

Osariikide ametnikud määratakse teenistusse peamiselt vastavate valitsuste poolt kollegiaalselt, kuna kogukonnaametnike teenistusse määratajaks on kogukonnakohtud.

Vakantsete ametnikekohtade avalik väljakuulutamise pole üldiselt ette kirjutatud (välja arvatud kohtunike ja prokuröride kohad, samuti ka mõned ametid koolide järelevalve alal), kuid on siiski tavaliseks nähteks, eriti kohtuametkonnas ja kaitsevääs. Samuti pole ette kirjutatud avaliku väljakuulutuse vorm.

Üldreeglina maksab nõue, et ametisse astuja peab olema Austria kodanik. Edasi peab teenistusse astuja olema vähemalt

Riigiteenistusoludest Austrias. *)

Ka Austrias tehakse vahet kahte liiki riigiteenijate vahel. Ühed on elukutselised avalike ametite kandjad, kelle teenistusvahekord reguleeritud seadusega, teiste teenistusvahekord riigiga on reguleeritud eraõiguslikus teenistuslepinguga. Esimesse gruppi kuuluvad ametnikud (kaasa arvatud õpetajad, kohtunikud ja ka kaitsevaelased); nende teenistusvahekord on avalikõiguslik. Teise gruppi kuuluvad isikute teenistusvahekord on eraõiguslik. Kogu edaspidi käsitatud käib esimese grupi — ametnike — kohta.

Ametnike õigusliku seisundi alused.

Ametnike õiguslik seisund on reguleeritud seadustega või seaduste alusel antud määrustega. Liidumetrike suhtes maksab peamiselt 1914. a. antud teenistusseadus („Dienstpragmatik“) ja 1917. a. antud õpetajate teenistusseadus („Lehrerdienstpragmatik“), milledele lisanduvad arvukad erikorraldused kohtunike, kaitsevaelaste, sandarmite jne. kohta. Üheks tähtsamatest teenistusseadustest on samuti 1924. a. antud palgaseadus ja tema hilisemad novellid, mis palgaküsimuste kõrval sisaldavad ka teisi teenistuslaseid reegleid.

Osariikide seadusandlus oma ametnike teenistusvahekordade reguleerimiseks on enamasti analoogiline liidu korraldusele. Kogukonnaametnike teenistusvahekord on korraldatud vastavate kogukondade määrustega ja ka seadustega, milledega normeeritud mõnede suuremate kogukondade statuudid. Ka kogukondade teenistusreeglid on tihti sarnased liidu süsteemile.

„Ametnikkudena“ võib seega vaadelda

*) Materjalina kasutatud: A. Zedtwitz, Das Beamtenrecht in Oesterreich, ajakirjas Revue internationale des Sciences Administratives nr. nr. 1—2 — 1934. a.

sest tagandada, kui ta kriminaalkorras on asetatud eeluurimisvangistusse, kui ta süüdi raskendavate asjaolude juures avalikku sõnakuulmatust ülesse on näidanud või kui temale süüispandava teenistusalase eksimuse iseloom on selline, et see riivaks ameti au või olulisi teenistushuviseid. Iga niisugune ajutine teenistusest tagandamine tuleb otsekohe teatavaks teha vastavale distsiplinaarkomisjonile, kes viibimata selle tagandamise kas kinnitama või tühistama peab. Kinnitab distsiplinaarkomisjon tagandamise otsuse, saab ametnik sealt peale edasi ainult kakskolmandikku palka.

Ka siis kui ametnik valitakse liidupresidentidiks, kandideerib või valitakse rahvasaadikuks või rahvusnõunikuks, vabastatakse ametnik ajutiselt teenistuskohustustest.

Teenistusvahekorra lõpetamine.

Ametnik võib vabatahtlikult teenistusvahekorra lõpetada, loobudes kirjalikult kõigist sellest vahekorra stõltuvaist õigustest, teiste seas ka pensionioõigusest. Lahkumisteadaanne vajab vastava ametasutuse poolt vastuvõtmist, kuid loetakse vastuvõetuks ka siis, kui ta nelja nädala jooksul pole eitavalt otsustatud. Eitavalt võidakse seda aga otsustada ainult siis, kui ametnik on distsiplinaarse eeluurimise all või omab asutusega lahendamata teenistusalased rahalised kohustused.

Kestva töövõimetuse või haiguse tõttu üle ühe aasta teenistusest puudumise puhul järgneb pensioneerimine.

Distsiplinaarne vabastamine võib sündida ainult kohtuliku protsessi garantiidega varustatud distsiplinaarprotsessi korras vastavate asutuste juures tegutsevate distsiplinaarkomisjonide poolt. Distsiplinaarkorras võidakse ametnikku kas pensioneerida või hoopis vallandada. Distsiplinaarõigus ei tunne süütegusid kindlate karistumäärade, viimased valitakse arvestades süüraskust ja teisi asjaolusid. Administratiivses korras võidakse ametnikku vabastada ainult kriminaalkorras kuriteos süüdimõistmise juhul.

Ametniku kohustused.

Ametnikule teatud ametkoha määramisega on ühtlasi ka määratud tema teenistuskohus (Dienstort), mis omab tähtsuse lisatasude juures, mis määratakse teenistuskoha asukoha järgi. Üldiselt ametnik pole kohustatud teenistuskoha asukohas elama, kuid peab oma elukoha nii valima, et ta oma teenistuskohuseid täpsalt täita saaks. Teatud juhtudel võidakse piirata ka ametniku vabadust teenistusest vabal ajal oma ameti asukohast lahkuda.

Ametnikortereid saavate ametnike arv on õige väike ja piirub peamiselt nendega, kes teenistuse huvides igal ajal kättesaadavad peavad olema (mõned politsei-, tolli-, vangimajade ametnikud jne.). Ametnikorteri on tasulised, s. t. ametnikorteri saaja peab eest maksma kohalike olude kohase üüri.

Ametnikku võidakse teenistuse huvides teise asumisse ümber paigutada. Liiduametnikke võidakse ilma nende nõusolekuta ümber paigutada ainult tema teenistusharu ja ametkonna (ministeeriumi) piires.

Ametnik on kohustatud isiklikult oma ülesandeid täitma. Ta on samuti kohustatud tarbekorral ajutiselt mõne puuduva ametniku aset täitma.

Ametnik võetakse teenistusse teatud „teenistusharus“ kasutamiseks, tema lähemad ülesanded määratakse hariliku tee-

nistuseeskirjaga. Kindlasti piiritletud ülesannetega ametkohale määramisi harilikult ei praktiseerita.

Ametlal tehtud leiutised kuuluvad ametnikule, kui puudub eriline kokkulepe selles küsimuses; asutusel on aga õigus õiglase tasu eest tehtud leiutist kasutamisele võtta.

Ametnik on kohustatud kaitsma nii üldisi riigihuviseid, kui ka oma teenistusalase erihuviseid. See kohustus konkureerib kohustusega seadusepärast talitada. Samuti on ametnik kohustatud täitma ülemuse teenistusalaseid korraldusi. Alluv ametnik või asutus võib põhiseaduslike normide põhjal keelduda ülemuse korralduse täitmisest, kui korraldus on antud ebakompetentse organi poolt või kui selle täitmine kriminaalõiguslike normide rikkumist sisaldaks.

Ametnik on kohustatud nii teenistuses kui väljaspool teenistust hoidma alal „seisuslikku au“ (Ansehen), distsipliini ja hoiduma igasugusest lugupidamise ja usalduse, mida tema amet nõuab, riivamisest.

Ametnik on kohustatud ametisaladusi hoidma nii teenistuses, kui ka pärast teenistusvahekorra lõppemist. Ka kohtu ees võib ametnik ametisaladusi avaldada ainult niipalju kui ta selleks luba saanud. Ametnik ei tohi ei otsekohe ega kaudselt vastu võtta tema teenistuse tõttu pakutavaid kingitusi, välja arvatud ülemuse poolt tehtavad. Ka jootrahade vastuvõtmine, välja arvatud kõige alamad ametnike liigid, kes täidavad teenrite ülesandeid, pole lubatud.

Tööaeg.

Tööaeg on enamikus kindlaks määratud 7—8 tunnile päevas; tarbekorral tuleb aga ka kauem töötada. Mõnes ametkonnas selliste ületundide eest eraldi tasu ei makseta, teistes maksetakse. Tööaeg on päeva peale jaotatud nii, kuidas seda teenistuse iseloom nõuab. Bürooteenistuses on tööaeg enamikus ilma lõunavaheajata ehk siis õige lühikese vaheajaga. Nädalalõpul töö varem lõpetamine pole veel kõikjal läbi löönud.

Ametniku üldine seisund.

Ametnikkude koolipärane kutseline väljaõpetamine teenistuse ajal sünnib vaid üksikuis teenistusharudes, eriti sandarmeerias, kaitseväes ja kaitsepolitseis. Väljaõpetus ettevalmistusajast kestes sünnib praktilise kasutamise teel teenistuslikus asjaajamises; muidu on ametnik kohustatud ise omal käel omandama teenistuslikeks eksamiteks vajalised kutselised teadmised. Erilisi edasiharimiskursusi üldiselt administratsiooni poolt ei korraldata ega ka toetata.

Teenistuse alul liigub ametnik kõrgematesse teenistus- ja palgaklassidesse edasi automaatselt teenistuseeskirjades ettenähtud tähtaegadel. Sellele edasi liikumisele järgneb vaba kõrgendamine vakantsetele kõrgematele ametkohadele.

Kõrgendamisel pole mõõduandvad ametniku koolitunnistused, vaid ainult tema teenistusliku tegevuse edukus. Viimase hindajaks on ülemused. Atesteerimised komisjonide kaudu ja teatud reeglite järgi on küll ette nähtud, kuid tagajärjed on seotud ainult halbade atestatsioonidega (näit. kõrgendamisest ilmajätmine, pensioneerimine jne.). Kaitsevälise auastme omamine, samuti ka perekonnaseis kõrgendamisele mõju ei avalda. Sama mak-sab muidugi ka „kolmandate kaudu soovitamis“ suhtes, kuigi sellega muidugi pole kõrvaldatud igalpool võimalikud protektsionismi juhud. Teenistusvanusel

Teadmiseks kõigile Keskühingu ümber

koondunud raudteelasile.

Keskühingu juhatus teatab, et järgmised õigusteasutused on avaldanud oma nõusoleku juriidilise nõuande andmiseks, palvekirjade kirjutamiseks ja kohtus esinemiseks alandatud honorariga:

Job. Kallman, S. Karja t. 4—13, telef. 465-10. Kõnetunnid kella 9—10 homm. ja kella 5—7 pärast lõunat.

A. Ostra-Oinas, Kuninga tän. 6—3, telef. 468-42. Kõnetunnid kella 4—5 pärast lõunat.

E. Sonin, Pikk tän. 6—3, telef. 446-87. Kõnetunnid kella 5—7 p. l.

pole, välja arvatud eelpooltähendatud automaatsed kõrgendused, õiguslikku, küll aga tegelik ja enamikul juhtudel mõõduandev mõju kõrgendustele.

Ühingutesse liitumine on ametnikele vaba üldiselt maksvais raamides.*) Küll aga on nad selle juures kohustatud silmas pidama, et selle liitumisega nad ei satuks vastolusse oma teenistuskohustega. Streigi ja „passiivse vastupanu“ küsimused teenistuseadustes puudutatud pole, küll aga tehakse järeldus ametniku kohustustest, et need nähtused ametniku seisundiga kooskõlas pole (mis siiski pole suutnud kõrvaldada korduvaid ametnikestreike just Austrias).

Iga ametnik võib olla seadusandlike asutuste (rahvusnõukogu, liidunõukogu ja maapäeva) või mõne kogukonna esinduse liikmeks. Viimase ülesannete täitmiseks tarviliku aja on nad õigustatud saama sellekohaste põhiseaduslike eeskirjade alusel.

Kõrvalteenistus on ametnikule keelatud ainult niivõrt, kui see oma iseloomult pole ühendatav tema ametiga, viimase vääriluse ja lugupidamisega jne. vastolus on, ning teenistuskohuste täitmist takistab. Üksikuil aladel on selles küsimuses aga õige erinevaid eeskirju. Nii näit. on liiduametnikule keelatud olla aktsia- ja teiste kasutaotlevate ühingute juhatus, nõukogu või järelevalveorganite liikmeteks.

Üldiselt pole vormilise loa saamine kõrvalteenistuseks sunduslik, küll aga maksab selliste kõrvalteenistuste teatamiskohustus. Mõnes teenistusharus erandlikult aga nõutakse selleks ka luba.

Ametniku õigused.

Ametnikkude tasud jagunevad põhipalgaks ja mitmesugusteks lisatasudeks. Põhipalk on üldiselt muutuv teenistusvanusest ja palgaklassist (Bezugsklasse); viimased omakorda tihti jagunevad veel palgaastmetesse. Nii on põhipalkade süsteem õige keeruline ja tema üksikasjalisem käsitus ulatuks käesoleva ülevaate raamidest välja. Näitena olgu vaid tähendatud, et üldise administratsiooni ametnike palgad jagunevad kümnesse palgaklassi ja viimased omakorda kolme kuni kaheteistkümnesse palgaastmesse. Õpetajate (väljaarvatud ülikoolide õppejõud) palgad jagunevad viide palgaklassi, milised igauks veel jagunevad kuueteistkümnesse palgaastmesse.

*) Viimaseaja erakorraline seadusandlus on selles küsimuses mõningaid mureidatusti teinud.

'Automaatne kõrgendamine järgmisse kõrgemasse palgaastmesse sünnib enamasti iga kahe aasta tagant. Seda kõrgendamist võidakse teatud põhjustel edasi lükata (distsiplinaarimeetused, teenistusest tagandamine, halb atestatsioon, distsiplinaarotsus). Haigus ei või edasilükkamise põhjuseks olla.

Kuna elamiskulud igalpool ühtlased pole, maksetakse ametnikele põhipalga kõrval veel n. n. kohalikkude lisatasu (Ortszuschlag), mille kõrgus oleneb elukallidusest vastavas kohas olles 15 või 12 või 8% põhipalgast.

Perekonnalisatus on kahte liiki. Abielus (või lasteabiraha-õiguslike lastega lesk) ametnik saab n. n. majapidamislisatasu (Haushaltungszuschuss), mis on õige väike — 60 šillingit aastas. Ülalpi-

damisõiguslike lastega ametnikud saavad lasteabiraha (Kinderzulage), mille suurus on: 1 lapse juures 60 š., 2 lapse juures 180 š., 3 lapse juures 420 š., 4 lapse juures 720 š., 5 lapse juures 840 š., 6 lapse juures 1140 š. aastas; iga järgneva lapse juures tõuseb see abiraha 120 š. võrra aastas. Peale selle võidakse tarvide korral kooskõlas eelpooltoodud põhimõtetele ametnikule eriliselt toetust (Aushilfe) anda iga tema perekonnas elava ja tema ülalpidamisel oleva lihase lapse (kes aga perekonnaabiraha õiguslik ei ole), võõraslapse, adopteeritud lapse või lihase väljaspool abielu sündinud lapse pealt.

Kohalik lisatasu arvatakse pensioniõigusliku palga hulka, perekonnalisatus aga mitte, kuna neid kärpimata määral maksetakse ka pensionisaajale.

(Järgneb.)

Postiteateid välismaalt.

Veebruarikuu sündmuste tõttu suleti Viinis I. P. T. T. büroo, mille politsei I. P. T. T. nõudel alles maikuu vabaks andis. Kuna tööjätkamine Viinis ainult politsei kontrolli all oleva võimaldada, otsustati I. P. T. T. büroo üle viia Berni. Kõik büroo sissead: mööblid, aktid, masinad jne. saabusid Berni mai lõpul. Juunis büroo algas oma tegevust uues ruumis, mis asub raudteelaste majas (Effingerstrasse 19).

I. P. T. T. üleskutse toetada veebruari sündmuste tõttu kannatanud Austria ametvendi, on leidnud vastukõla mitme maa p.-t.-t. ühingutes. Seni on toetussummasid saanud 13 ühingt 13.431 fr. suuruses.

Saksamaa P.-t.-t. teenijate Liit on nõustunud oma vana võlgu I. P. T. T. le tasuma, kui seks võimalus avaneb. Praegu see asi osutub väga keeruliseks Saksamaa deviisi kitsenduste tõttu.

Tänavune I. P. T. T. kongressi korraldamine on seotud suurte raskustega. Esiteks vastolude tõttu, mis valitsevad mõlema hollandi p.-t.-t.-teenijate liidu vahel (nagu eelmises „Side“ numbris pikemalt seletatud) ja teiseks ainelistel põhjustel. Sellepärast on astutud samme kongressi edasilükkamiseks, samuti on ka šveitsi ametvennad Rohner ja Mischou nõustunud sekretariaadi tööd jätkama kuni 1935. a. kongressini.

Arvesse võttes I. P. T. T. tänavuaastast rasket ainelist seisukorda on Norra P.-T.-T.-teenijate Liit vabatahtlikult oma aastast liikmemaksu suurendanud, makstes 10 šv. santimi asemel 30 iga liikme pealt.

Saksamaa p.-t.-t.-teenijail nõutakse peale ametioskuse veel järgmist:

- alatist valmisolekut väljaastumiseks rahv.-sotsialistliku riigi kaitseks;
- aaria päritolu;
- mitteabiellumist isikuga, kes ei ole aaria tõugu.

Ametnikku, kes peale 1. VII. 1933 mitte aaria tõugu isikuga on abiellunud, ehk seda kavatseb teha, on õigus silmapilk ilma eriliste korraldusteta vallandada.

Seni oli Saksa p.-t.-t.-teenijail Weimari seaduse põhjal võimalus oma atestatsioonilehti näha saada, kuid et see ei vasta rahv.-sots. juhtimis põhimõtetele, et ametnikule antakse võimalus kontrollida ülemuse otsuseid tema kohta, on see seadus tühistatud.

Organiseerimisalal on Saksa Postivalitsuses mitmed uuendused läbi viidud. Eeskätt on 42-liikmeline valitsusnõukogu (Verwaltungsrat), kes postiministri kõrval töötab, kõrvaldatud. Valitsusnõukogu asendab 1. apr. 1934. a. kuueliikmeline nõukogu, mille liikmed määrab riigivalitsus kolmeks aastaks. Nõukogus töötamist loetakse auametiks. Kokkukuksutakse nõukogu tarvide järgi ja seda juhib postiminister kooskõlas juhtimis põhimõtete-ga.

Inglismaa postiteenijate 15-nes aasta-koosolek peeti tänavu Southportsis. Liidul on 99.798 liiget. Koosolek valis komisjoni, kes pidi postidirektorile esinema

Hollandi postimuseum 5-aastane.

Osake ajaloolisest osakonnast.

Aastal 1924 P. W. Walter kinkis postimuseumi heaks oma rikkaliku Hollandi ja asumaade postmarkide ja väga huvitava ajaloolise postiesemete ja raamatute kogu, millest kujunes alus praegusele Hollandi postimuseumile. Sellel alusel postimuseumi esemete kogu kasvas alaliselt, kuni 18. mail 1929. a. ilmunud sellekohase seadusega kuulutati ametlikult asutatuks Hollandi postimuseum. Seadus määrab ära ka muuseumi valitsemise ja korralduse põhjooned. Muuseum asub Haagis.

Muuseumi esemest võiks muuseum mainida: vanad fassaadkivid, vanaaegsed telegraafi ja telefoni aparaadid, vapikivid, märgid, postisarved, päevapildid, vanad gravüürid, joonistused ja teised ku-

jutused, vanad käsiraamatud, kalendrid, postmargid ja umbes 1350 posti ala käsitavat raamatut. Palju esemeid on saadud teistelt maadelt vahetuse või kingituse teel. Nii on saadud Kaplinnast Lõuna-Aafrikast sealselt muuseumilt kaks reproduktiooni kividest, millised Ida-India kompanii ajal tarvitati selleks, et nende alla panna kirju Healootuse ninal peatavate laevade jaoks. Peale selle on muuseum 1932. a. saanud suure kogu — üle 800 — prantsuse kirju. Kõige vanemad neist on 16. aastast. See kogu võimaldab selge ülevaate posti saateviisist, kirjade kinnipanemisest, maksustamisest jne., ajal, kui polnud veel kirjaumbrikke ega postmarke.

„La Interligilo“ — erl.

Siin all on komandant D. van Lee ja alamkomandant P. Croock'i kirjad; saabusid stia Bataavlast laevadega Nassau, Fre-Hendrik, Nimwegen, Wesel ja De-Call 9. aprillil 1632. Laevad sõitsid ära 15. aprillil samal aastal.

1634 Banda, Wassenaer ja ja Egmont sõitsid ära 11. aprillil. Otsige kirja.

nõudmisega põhipalga kõrgendamiseks 10% võrra. Koosolekul tuli ka arutusele naistelefonistide protest hilisõhtuse töö vastu. Mõni aeg tagasi püüdis postidirektor naistelefonistide tööle sundida kuni kella 23-ni, kuna seni öötöö lasus ainult meestelefonistidel. Naistelefonistid kutsusid kokku koosoleku, millest 3.000 naistelefonisti osa võttis, kes protesteerisid selle vastu, et päevaltöötajaid sunnitakse öötööd tegema, toonitades, et suurlinnas hilised kojusõidud ei ole sobivad. Postidirektori ringkirjalisele küsimusele, kes naistelefonistidest oleks nõus 23-ni töötama, oli 7.000 vastusest ainult 69 jaatavad. Nüüd on postidirektor loobunud naistelefonistide sundima hilisõhtusele tööle.

*

India postiteenijate üldliit pidas oma aastakoosolekut Ahmedabadis. Liidul on 22.388 liiget. See arv oleks palju suurem, kui teenijaskond ei oleks killustatud mitmesse ühinguusse. Koosolekul otsustati astuda samme ühinemiseks teiste organisatsioonidega, näiteks India kirjajandajate liiduga. Aastakoosolek protesteeris teatud uuenduste vastu öötöö alal jaama postiasutistes, nõudes, et kella 20 kuni kella 6 hommikul töötund 1¼ kordseks loetakse ja et nädalatöö mitte 36 tundi ei ületaks.

*

Kanada valitsus on otsustanud 10% palgakärpimisest jälle vabastada neid, kelle aastane palk on alla 1.000 dollari.

*

Austria P.-t.-t.-teenijate kutseühing, mis oli liidus I. P. T. T.-ga ja oli edukalt töötanud 15 aastat, suleti veebruaris, Austria p.-t.-t.-teenijad on oma suures

enamuses kutseühingule truuks jäänud. Kristliku, fašistliku ja rahvusliku kutseühingu liikmed olid seni vähemuses, kuid nüüd püütakse surveabinõudega kõiki neisse ühingutesse meelitada. Rahvusotzialistid seisavad suuremalt jaolt väljaspool neid organisatsioone.

*

Tšehhoslovakkia p.-t.-t.-teenijad, kes väljaspool kontorit teenivad, saavad 2 aasta jooksul kolmed ametiriided, ühed talve ja kahed suveriided.

Tšehhoslovakkia saksa rahvusest p.-t.-t.-teenijatel on oma liit ja oma saksa-keelne häälekanaja „Gewerkschaft der Postler“, mis ilmub Reichenbergis. Liit pidas maikuu oma 8-at aastapäeva. Peale majanduslike ja sotsiaalpoliitiliste probleemide mängib tähtsat osa liidu elus veel rahvuslik probleem.

Tšehhoslovakkia saksa rahvusest p.-t.-t.-teenijad leiavad, et Tšehhoslovakkia vabariik on praegu demokraatia baasiks Euroopas, ja keegi neist ei tahaks raskesti kättevõidetud demokraatiat kaotada, sest demokraatiat ei oleks neil organiseerimisvabadust ega koalitsiooniõigust (ühinemisõigust).

Huvitav on võrrelda Tšehhoslovakkia p.-t.-t.-teenijate rahvuslikku koosseisu 1919 (1 aasta peale vabariigi asutamist) ja 1933. a. 41 postiasutuses (milledes üle 20 teenija) oli saksa rahvusest p.-t.-t.-teenijaid 1919. a. 74%, 1933. a. 31,2%.

609 postiasutuses (milledes vähem kui 20 p.-t.-t.-teenijat) oli 1919. a. 84,65%, 1933. a. 43,3% saksa rahvusest p.-t.-t.-teenijat.

Juhtivatel kohtadel oli 36 asutuses 1919. a. saksa rahvusest ametnikke 70%, 1933. a. 28,4%.

Raudteelaste Keskühingu tegevusest.

1. Teatavasti esitas Keskühing riidevarustuse küsimuses kongressil vastu võetud resolutsioonid Ekspluatatsiooni ameti juhatajale, paludes rahuldada teenijate soove. Ekspluatatsiooni ameti juhataja vastas, et tema püüab tulla vastu resolutsioonis avaldatud teenijate soovidele.

2. 28. piirkonna päevatöölise vallandamise asjus käisid Keskühingu esindajad Raudteevalitsuse Direktori jutul ja Teedeministeriumis. Sellel oli nii palju tagajärgi, et Roomet ja Zettermann on nüüd tööle tagasi võetud. Koltsi tagasi võtmise kohta läbirääkimised kestavad edasi.

3. Hans Lepik'u vallandamise küsimuse selgitamiseks käisid Keskühingu esindajad Raudteevalitsuses ja Teedeministeriumis.

4. Oma koosolekul 7. sept. s. a. Keskühingu juhatus otsustas panna ette Riigi- ja omavalitsuse teenijate Keskliidule pöörata Vabariigi Valitsuse poole palvega, et jäetaks ära riigiteenijate palgade kärpimised. Sügisel on erakorralised väljaminekud ühenduses laste kooli panemisega ja sisseostude tegemisega talveks. Kuna aga riigi majanduslik seisukord on märksa paranenud, siis peaks palgade kärpimiste ärajätmine võimalik olema. Riigiteenijate ostujõu suurendamine aitaks ka kaasa äriliste läbikäikude suurendamisele ja sellega üldisele majanduselu elustamisele.

Äride lahtioleku aja küsimuses asuti seisukohale, et raudteelased jõuavad küllalt teha ära oma ostud kui ärid aasta ringi on lahti kuni kella 5-ni pärast lõunat.

Riigi- ja omavalitsuse teenijate Keskliidu tegevusest.

1. „Riigiteenijate koja“ küsimus on korduvalt kõneall olnud juhatuses ja sekretariaadis. Sekretariaat tegi küsimuse algatajale saadikute kogus, metsateenijate ühingu, ettepaneku esitada juhatusse motiveritud kava. Kava kättesaamisel tehakse see teatavaks organisatsioonidele ja enne lõpuliku seisukohavõtmist juhatuses kutsutakse kokku juhatus ja kutseorganisatsioonidevaheline nõupidamine küsimuse igakülgselt kaalumiseks ja selgitamiseks.

2. Keskliidu juhatus esitas Majandusministrile märgukirja, milles juhtis tähelepanu asjaolule, et riigiteenijate palgade kärpimistel on vabariigi valitsused toonitanud, et palgavähendused on tingitud riigikassa raskest seisukorrast ning kannavad ajutist iseloomu. Niipea kui riigikassa seisukord paraneb, on riigiteenijatele lubatud palgad restaureerida endisele tasemele. Samu seisukohti on väljendanud ka Herra Riigivanem riigiteenijate esindajatele tänavu kevadel. Kuna ajakirjanduse kaudu on nüüd teatavaks saanud et nii rahvamajanduse kui ka riigikassa seisukord on tunduvalt paranenud, palub Keskliit nüüdsest peale palgakärpimised kaotada. Märgukirjas kriipsutatakse alla, et tähtis on selle küsimuse

soodne lahendumine just nüüd, sügisel, mil riigiteenijatel, eriti perekonna inimestel, on suuremad väljaminekud majapidamises.

11. septembril käis Keskliidu juhatus delegatsioon — V. Rutnik ja J. Pipar — Majandusministri juures suuliselt selgitamas palgakärpimiste kaotamise küsimust.

Läbirääkimistel selgus, et Majandusminister käsitab küsimust kui palgade tõstmise nõuet, milleks aga riigiteenijail ei olevat sisulist alust, sest võrreldes 1927. a. (1. IV. 1927. a. pandi maksma praegune palgaseadus) on elukallidus langenud ja palgakärpimised suuremal osal teenijatest on väiksemad kui elukalliduse langus. Kuigi riigikassa seisukord on paranenud tuleb keskätt hoolt kanda töötute eest ja püüda ka tootjate olukorda parandada.

Ühtlasi Majandusminister tähendas, et temal on kavatsus olemasolev palgareedel ja palganormid revideerimisele võtta ja võib olla et mõnel üksikul grupil tõstetakse palka, mõnel vähendatakse. Samuti tahetakse uude eelarvesse märkida endiste kärpimata palganormide asemel praegused vähendatud palganormid.

Prantsuse keele õpperaamat postiteenijatele.

Teatavasti toimub postiametkonna kirjavahetus välismaa asutistega prantsuse keeles. Selle tõttu postiametnik peab oskama seda keelt vähemalt niipalju, et suuta täita vastavate andmetega järelepärimise- ja teisi formulaare ning koostada õiendusteateid ja lihtsama sisuga ametikirju.

Meil on korraldatud suuremates linnades postiametnikkudele prantsuse keele kursusi. Õppevahenditeks on siin harilikult mõni prantsuse lugemik ja grammatika. Opereeritakse sõnade ja fraasidega, mida ametnik pärast oma teenistuses vähe kasutada saab. Selle tõttu õping ei anna soovitavaid tagajärgi.

Tunduvalt edukam ja viljakam oleks kursuste töö, samuti ka õping tundide võtmise teel, kus õppimisel kasutatakse mõnd õpperaamatut, mis otseselt on koostatud prantsuse keele õppimiseks postiteenijatele. Sellisena meie postiametnikkudele võiks olla dr. Hermann Czizek'i poolt koostatud ja tuntud A. Hartleben'i kirjastusäri kirjastusel juba teises trükis ilmunud prantsuse keele õpperaamat. Hind 2 saksa marka. Raamatu pealkiri on: „Lehrbuch der französischen Sprache. Ein Behelf für Postverkehrskurse und für den Amtsgebrauch der Postämter nebst einer Anleitung zur Abfassung amtlicher Schreiben und zur Ausfertigung von Druckschriften in französischer Sprache.“ Kataloogides maini-

Uuendage „Side“ tellimisi!

takse teda lihtsalt: „*Französisch für Postkurse*.“ Nagu pealkirjast nähtub, see raamat on kursuste õppevahend, mitte iseõppijatele määratud. Dr. H. Czizek'i õpperaamat koosneb 53 õppetükist, millised sisaldavad grammatika reegleid (saksa keeles) ja palakesi prantsuskeelseid fraasidest posti alalt. Lisana on toodud hulk musterkirju ja rahvusvahelises postitalituslikus läbikäimises esinevad tähi-

kud-formulaarid vastavate näidetega täidetult. Lõpus prantsuse-saksa ja saksa-prantsuse sõnastik.

Dr. H. Czizek'i õpperaamatu kohta on ilmunud rida kiitvaid retsensioone austria ja saksa posti-ajakirjades. Kuna see väikene õpperaamat sisaldab vägagi palju väärtuslikku materjali, pidasin tarvilikuks juhtida temale meie postiametnikkude tähelepanu. O. Nõu.

ala teenijate palgad on, võrreldes teiste samaväärsete ametkohtadega riigiteenistuses, madalamad. Tehniliseala teenijad on arvamisel, et eeskätt tuleks tehniliseala teenijate ametjärke ülespoole juureluua, muutes seega paenduvamaks teenijate teenistuses edasijõudmise võimaluse.

Postiametkonna tehniliseala teenijad on kaugel sellest arvamisest, et teiste, neile samaväärsete teadmiste ja vastutusega ametkohtadega teenijate energiakulutav töö oleks väärtuselt tasutud. Ei, neile on selge, et need praegused olemasolevad palgaolud on üldse madalamad mõeldavaist. Kuid arvesse võttes, et postiametkonna tehniliseala teenijate töö on vähemalt sama vastutusrikas ja energiatsööv, vähemalt samapalju ettevalmistamist ja teadmisi nõudev kui ametvendadel teistes ametkondades, leiavad nad loomuliku olevat, kui ka neile see alammäär töötasust ja soodustusest kätte antakse, millised juba teistel olemas.

Edasi oli ühingu esindajail mõtetevahetus direktoriga veel teiste, viimasel ajal üleskerkinud, tasude liiki kuuluvate küsimuste üle.

Toetudes läbirääkimisele postivalitsuse direktoriga käis ühingu juhatus delegatsioon — koosseisus Mihels, Millistfer, Juht — 31. aug. ka hra Teedeministri jutul, esitades vastava märgukirja. Mõningates kõnesolevates küsimustes on loota vastutulekut teenijate soovide rahuldamiseks.

*

Ühingu juhatus palub osakondi käesoleva kuu jooksul saata ära teenijate poolt sisse antud ankeetlehed, millised olid palutud ühingu juhatus poolt postkontorite asukohis või koosseisus teenivalt tehniliseala teenijail. Ankeetlehti läbi töötades saaks ühingu juhatus teatud pildi, mille alusel oleks võimalik samne astuda teenijate olukorra parandamiseks.

In memoriam.

15. skp. lahkus manulasse ootamata surma läbi Harjumaa t. t. võrgu vanem mehaanik Karl Potsep.

Kõigile tema kaasteenijatele ja rohkearvulistele sõpradele — vaenlasi temal ju polnudki — tuli see teade ootamatult ning mõjus masendavalt. Neile, kes K. Potsepaga palju aastaid koostöötanud, jääb mälestus temast kui vaiksest, headsüdamlikust, alati optimistlikust töömehes. Selle pika teenistusaja jooksul ei näinud ükski „nooruslikul hallpeal Karlat“ ei pahast nagu, ei vihast meelt.

Karl Potsep sündis 20. VII. 1891. a. Eesti asunduses Lohukiilas, Samaara kubermangus, eestlase — väljarändaja pojana. Lõpetanud üldharidusliku ja telegraafi-telefoni mehaanikute kooli Samaaras määrati tema 1911. a. mehaanikuks Samaara telegraafi kontorisse. Teenis Samaaras 1918. aastani, kust peale raskerd viitsutusi revolutsioonide ja kodusõdade keerises lääl Venemaal saabus Eestisse 1921. a. Siin teeninud kogu aeg Harjumaa t. t. võrgus mehaanikuna.

Leinama jäid K. Potsepa abikaasa ja väikene poeg.

Puhka rahus Sa tõsine töömees!

Kergendusi aktiivteenistuses olevate kaitseväelaste kasutamiseks tsiviilteenistuslikel ametkohtadel.

Riigivanema poolt dekreedina 3. aug. s. a. on maksuma pandud Tegelikus kaitseväeteenistuses olevate kaitseväelaste kodanikkudele ametkohtadele määramise seadus (RT 66 — 1934, art. 570). Selle seadusega võimaldatakse üldriiklikkudes või riigikaitse huvides aktiivses kaitseväeteenistuses olevaid kaitsevälasi määrata tsiviilteenistuslikkudele ametkohtadele nii riigi- kui omavalitsusasutustesse ning ettevõtetesse, kui neile ametkohtadele määramine kuulub Riigivanema, Vabariigi Valitsuse või ministri võimupiiridesse. Määramine ise selle seaduse korras sünnib Riigivanema otsusega, samuti ka vabastamine.

Selle seaduse korras tsiviilteenistuslikkudele ametkohtadele määratud kaitsevälased loetakse edasi aktiivses kaitseväeteenistuses olevateks ning nende kohta on maksvad kõik kaitsevälaste kohta maksvad seadused, seadlused ja muud õigusnormid selles seaduses ettenähtud eranditega.

Tsiviilteenistusliku ametkoha ülesandeid täidab niisugune kaitsevälane selle ametkoha kohta maksvate õigusnormide alusel, samuti kohaldatakse tema ametalalise alluvuse suhtes samal ametkohal teenivate kodanikkude riigiteenijate koh-

ta maksvaid õigusnorme, eranditega, mis selles seaduses ette nähtud.

Tsiviilteenistuslikule ametkohale määratud kaitsevälane saab sellele ametkohale ettenähtud täieliku teenistus- ja muud tasud ning peale selle veel kaitsevälase isikliku kraamivarustuse kas rahas või natuuras. Kõik tasud ja varustus antakse tsiviilteenistusliku ametkoha krediidist. Tsiviilteenistuslikul ametkohal teeniv kaitsevälane tema poolt kordasaadetud kaitsevälaste, üldteenistuslikkude ja üldiste süütegude eest allub sõjakohule ja kuulub karistamisele kaitseväe kriminaalseaduste järgi — vastavalt tema auastmele ja sellele ametkohale kaitseväeteenistuses, milliselt tema tsiviilteenistuslikule ametkohale määrati, välja arvatud tema poolt tsiviilteenistuslikul ametkohal kordasaadetud teenistuskohuste rikkumised riigi- või omavalitsusteestuse alal, milliste süütegude eest tema allub üldkohtule ja karistusele nagu vastaval ametkohal teeniv tsiviilametnik.

Selle seaduse eeskirjad on maksvad arvates 1. maist s. a. ka nende isikute kohta, kes enne selle seaduse maksmahakkamist Linnaseaduse § 115² korras Vabariigi Valitsuse poolt on nimetatud linnavalitsuse liikmeks vabastamisega tegelikust kaitseväeteenistusest.

Riidevarustuse muutmise kava raudteelaste osas.

Raudteevalitsuse poolt on koostatud riigiteenijate riidevarustuse määramise muutmise kava ja saadatud Majandusministeeriumi korraldusse.

Võrreldes praegu maksva määрусega on uues kavas järgmised tähtsamad muudatused: paremast riidest palitl ja kuuel on kandaega pikendatud 1 aasta, pükstel 6 kuu võrra; riideta pikk kasukas kaelusega on asetatud kasukaga, kandaajaga vaguniõlitajale 7 a. ja rongiteenijale 4 a. (vaguniõlitajale jääb alles ka poolkasukas); poolkasuka saajate hulka on arvatud pagasi-kaubajaotaja kaubarongis; poolkasuka kandaega on osal teenijail pikendatud 4 a. peale; nahkkuub on ettenähtud ainult haakijale, rongiseadjale ja vanemale rongiseadjale — 5 a. peale; viltsaabastel on kandaega pikendatud osalt 1. aasta ja osalt 2 a. võrra ja selle tasuks antakse 1 paar tald

ja kantsaplekk; viltsaabaste saajate hulka on arvatud veduri-, ahju- ja torupuhastajad; vihmakuued kandaajaga 4 a. on ette nähtud ka remonditöölisele ja töörihma vanematele; võõrihma kandaega on pikendatud 1 a. võrra; tööriie (pluus ja püksid) on ettenähtud senise nahkkuue asemele kandaajaga 1 aasta; ühtlasi saavad tööriide ka haakijad, rongiseadjad ja vanemad rongiseadjad — kandaajaga 2 aastat; jaamateenijate varustust on täiendatud poolkasuka, viltsaabaste ja nahkinnastega.

Kuuldavasti tuleb kava Majandusministeeriumis käesoleval kuul kaalumisele ja otsustamisele.

Raudteelaste keskühingu ja Riigi- ja omavalitsuste teenijate keskliidu poolt esitati Majandusministeeriumile selles küsimuses märgukirjad vastavalt organisatsioonide seisukohtadele.

Postiametkonna tehnilise ühingu tegevusest.

Arvesse võttes asjaolu, et praegu on ametkondades käsil eeloleva majandusaasta eelarve koostamine kõikidel aladel, ühingu juhatus esindajad A. Mihels ja E. Millistfer käisid 27. aug. postivalitsuse

direktori jutul, kus mõtteid vahetati tasude küsimuse üle postiametkonna tehnilises teenistuses.

Nimelt on kõikidel tehniliseala teenijate kongressidel konstateeritud, et selle